

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет міжнародних відносин і права
Кафедра германської філології та перекладознавства

КВАЛІФІКАЦІЙНА ДИПЛОМНА РОБОТА
магістр

Освітній рівень

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Шифр і назва галузі знань

Спеціальність 035 Філологія

Шифр і назва спеціальності

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно)

на тему: **СТРУКТУРНІ ТА СЕМАНТИЧНІ ТИПИ СУЧАСНИХ
АБРЕВІАТУР У ВІЙСЬКОВІЙ СФЕРІ:
ЛІНГВОПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ**

Шифр 18003

Виконала:

студентка 2 курсу, група ФПАм-22-1 _____

Л. В. Бородай

Керівник: к.філол.н., професор _____

О.В. Ємець

Нормоконтроль: к. пед. н., доцент _____

О.О. Мацюк

До захисту допускаю:

Зав. кафедри проф. Бойко Ю.П.

« »

2023 р.

Хмельницький, 2023

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет	<u>міжнародних відносин і права</u>
Кафедра	<u>германської філології та перекладознавства</u>
Рівень вищої освіти	<u>Другий (магістерський)</u>
Галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
Спеціальність	<u>035 Філологія</u>
Спеціалізація	<u>035.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська</u>
Освітня програма	<u>Германська філологія та перекладознавство: англійська мова та друга іноземна мова</u>

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Юлія БОЙКО
 «   »   2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ ДИПЛОМНУ РОБОТУ МАГІСТРА

Бородай Леся Віталіївна

(прізвище, ім'я, по батькові студента)

1. Тема роботи Структурні та семантичні типи сучасних абревіатур у військовій сфері як перекладацький аспект

2. Керівник роботи канд.філ.наук, професор Ємець Олександр Васильович

Дата видачі завдання 06 березня 2023 р.

Затверджено наказом ректора університету від « 15 » серпня 2023 р. № 30

3. Вихідні дані до роботи:

1) Об'єкт: Абревіатури військової сфери

2) Предмет: структурні та семантичні типи абревіатур у військовій сфері та прийоми їх перекладу

3) Матеріал статті сучасних англомовних та українських ЗМІ та військова документація.

4. Перелік завдань, які потрібно розробити:

- схарактеризувати види словотвору в англ мові
- навести класифікацію абревіатур як виду словотвору за структурою
- визначити семантичні типи абревіатур у сучасних газетних і журнальних статтях військової тематики
- виявити структурні типи військових абревіатур
- перекласти фрагменти статей і документів військової тематики, що містять абревіатури
- визначити прийоми перекладу абревіатур в залежності від структури і семантики
- створити словник-мінімум військових абревіатур.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН І ГРАФІК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Назва етапів написання дипломної роботи	Терміни виконання етапів роботи	Примітка
Аналіз наукових першоджерел за темою і складання бібліографії	Березень 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання теоретичного розділу роботи (розділ 1)	Квітень – травень 2023 р.	<i>виконано</i>
Добір фактичного матеріалу за темою дослідження	Червень – липень 2023 р.	<i>виконано</i>
Аналіз дібраного мовного матеріалу	Вересень 2023 р.	<i>виконано</i>
Апробація дослідження шляхом участі у конференціях та проведення наукових семінарів	Жовтень – листопад 2023 р.	<i>виконано</i>
Проведення перекладацького аналізу об'єкта дослідження.	Листопад 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання практичного розділу роботи	11 – 30 листопада 2023 р.	<i>виконано</i>
Захист переддипломної практики (укладання глосарію термінів)	17 листопада 2023 р.	<i>виконано</i>
Написання Вступу і Висновків дослідження, подання завершеної кваліфікаційної роботи науковому керівнику для попереднього читання.	1 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Попередній захист кваліфікаційної роботи і подання чорнового варіанту кваліфікаційної роботи магістра на кафедру	7 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Подання кінцевого варіанту кваліфікаційної дипломної роботи на кафедру	15 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Оформлення документації (відгуки, рецензії, висновок керівника, результати перевірки на антиплагіат)	15 грудня – 22 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>
Підготовка презентації до захисту кваліфікаційної роботи, допуск завідувачем кафедри до захисту	18 – 22 грудня 2023 року	<i>виконано</i>
Захист кваліфікаційної роботи магістра	26 – 30 грудня 2023 р.	<i>виконано</i>

Студент

_____ (підпис)

Леся БОРОДАЙ
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Керівник роботи

_____ (підпис)

Олександр ЄМЕЦЬ
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено зав. кафедри

_____ (підпис)

Юлія БОЙКО
(Ім'я, ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Бородай Л.В. "Структурні та семантичні типи сучасних абревіатур у військовій сфері: лінгвоперекладацький аспект".

У магістерській роботі розглядаються шляхи відтворення українською мовою військових абревіатур. Також розглядаються скорочення, їх функціонування і специфіка перекладу в області військового дискурсу, а також такі поняття, як "скорочення" і "абревіатура"; виявляються основні види скорочень: лексичні і графічні. Висвітлюються основні особливості англійської військової лексики, такі як індексне позначення терміну і застосування умовних знаків, які використовуються для позначення різних типів озброєння і військової техніки.

Ключові слова: абревіатура, скорочення, військові абревіації, словотвір, перекладацькі трансформації, способи перекладу, багатолітерні військові абревіатури.

Об'єктом дослідження є військові скорочення та абревіатури

Предметом дослідження є способи передачі структурних та семантичних типів абревіатур та скорочень у військовій сфері мовою перекладу.

Мета дослідження полягає у встановленні адекватних шляхів відтворення при перекладі українською мовою.

Мета передбачає розв'язання таких **завдань**:

схарактеризувати види словотвору в англійській мові

- навести класифікацію абревіатур як виду словотвору за структурою

- визначити семантичні типи абревіатур у сучасних газетних і журнальних статтях військової тематики

- виявити структурні типи військових абревіатур

- перекласти фрагменти статей і документів військової тематики, що містять абревіатури

- визначити прийоми перекладу абревіатур в залежності від структури і семантики

- створити словник-мінімум військових абревіатур.

Матеріалом дослідження стали сучасні англомовні статті військово-політичної тематики та військова документація.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що виокремлено основні способи творення та формування військових скорочень і відповідно запропоновано нові шляхи їх перекладу.

Практичне значення роботи полягає у тому, що отримані результати можуть бути використані у викладанні лексикології та стилістики англійської та української мов; культури мовлення та етики перекладу, а також спецкурсів із військового перекладу, спецсеминарів із теорії та практик перекладу, при написанні курсовій та магістерських робіт, підручників та посібників із практики та теорії перекладу.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

ABSTRACT

Borodai L. "The structural and semantic types of modern military abbreviations into English: linguistic and translational aspect".

The master's thesis deals with the establishing ways of rendering military abbreviations. It also examines abbreviations, their functioning and the specifics of translation in the military discourse, as well as such concepts as "abbreviation" and "acronym". The main features of the English military vocabulary, such as the indexical designation of a term and the use of symbols used to designate different types of weapons and military equipment have been singled out. The paper presents the methods of translating English military acronyms into Ukrainian, which include full form translation, lexical and semantic substitution, transcription and transliteration, descriptive translation, as well as translation of the full term and formation of a new acronym. Adequate methods of translating military abbreviations into Ukrainian have been proposed.

Keywords: abbreviation, shortenings, military abbreviations, word formation, translation transformations, translation methods, multi-letter military abbreviations.

Object of the research is military shortenings and abbreviations

Subject of the research is the ways of conveying structural and semantic types of abbreviations and shortenings in the military sphere and ways of its reproduction in translation into the target language.

The aim of the research is to establish adequate ways of rendering abbreviations in the process of translating into Ukrainian.

The aim involves accomplishing the following objectives:

- to characterize the types of word formation in English
- to classify abbreviations as a type of word formation by structure
- to determine the semantic types of abbreviations in modern newspaper and magazine articles on military topics

- to identify structural types of military abbreviations
- to translate fragments of articles and documents on military topics containing abbreviations
- to identify methods of translating abbreviations depending on structure and semantics
- to create a minimum dictionary of military abbreviations.

The material of the study is contemporary English-language articles on military and political topics and military documentation.

The scientific novelty of the work lies in the fact that the main ways of creating and forming military shortenings are singled out and, accordingly, new ways of its translation have been proposed.

The practical significance of the work is that the obtained results can be used in teaching lexicology and stylistics of the English and Ukrainian languages; speech culture and translation ethics, as well as special courses on military translation, special seminars on the theory and practices of translation, when writing course and master's theses, textbooks and manuals on the practice and theory of translation.

Structure of work. The work consists of an Introduction, two Chapters, General Conclusions, a List of References and Appendices.

ЗМІСТ

ВСТУП	9
РОЗДІЛ 1. АБРЕВІАТУРИ ЯК ВИД СЛОВОТВОРУ	14
1.1. Типи словотвору в англійській мові.....	14
1.2. Скорочення як вид словотвору	23
1.3. Історія виникнення і розвитку абревіатури.....	28
1.4. Принципи перекладу англомовних абревіатур	32
Висновки до Розділу 1.....	40
РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ АБРЕВІАТУР	42
2.1. Семантика і функції абревіатур в статтях	42
2.2. Принципи перекладу абревіатур у назвах військових (військово-політичних) організацій та підрозділів	47
2.3. Прийоми перекладу абревіатур у назвах видів озброєння	62
2.4. Переклад абревіатур у текстах військового гумору	71
Висновки до Розділу 2	74
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ	76
ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
ДОДАТКИ	85

ВСТУП

Інтенсифікація агресії РФ та міжнародного військового співробітництва призвела до значного зростання кількості перекладів військових текстів. Багатолітерні військові аббревіатури є невід'ємною частиною будь-якого військового тексту, але особливості їх перекладу недостатньо вивчені і потребують подальшого опрацювання.

Актуальність роботи полягає у важливості аббревіатур та їх розуміння у зв'язку з агресією РФ та американською військовою допомогою Україні, у потребі вироблення системного підходу до перекладу українською мовою англійських текстів військової документації, що також включають документи миротворчих місій ООН та НАТО, що дотепер є актуальним дослідженням в українському перекладознавстві. Війна в Україні, надходження військової міжнародної партнерської допомоги, залучення українських військових спеціалістів до участі у міжнародній миротворчій діяльності, навчання, вимагає високих стандартів їх мовної підготовки, уміння працювати із документацією, складеною за стандартами ООН та НАТО. Протягом останніх років англійські аббревіатури були розглянуті в роботах таких науковців, як: В. Карабан, В. Павлюк, Т.Семинігівська, І. Андрусак, І. Кубишко, Б. Гончаров та ін. Метою нашого дослідження є визначення особливостей перекладу військових аббревіатур.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами та темами.

Магістерська робота пов'язана з проблематикою наукової теми кафедри германської філології та перекладознавства "Проблеми лексико-граматичної семантики, прагматики та стилістики в когнітивно-дискурсивній парадигмі".

Об'єктом дослідження є військові аббревіатури.

Предметом дослідження є способи передачі структурних та семантичних типів аббревіатур у військовій сфері мовою перекладу.

Мета роботи полягає у встановленні адекватних способів відтворення аббревіатур у процесі перекладу українською мовою.

Досягнення мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

- схарактеризувати види словотвору в англійській мові
- навести класифікацію аббревіатур як виду словотвору за структурою
- визначити семантичні типи аббревіатур у сучасних газетних і журнальних статтях військової тематики
- виявити структурні типи військових аббревіатур
- перекласти фрагменти статей і документів військової тематики, що містять аббревіатури
- визначити прийоми перекладу аббревіатур в залежності від структури і семантики
- створити словник-мінімум військових аббревіатур.

Матеріалом дослідження є сучасні англійські статті військово-політичної тематики та військова документація.

Методи дослідження, які були використані в роботі: зіставний аналіз оригіналів та їх перекладів, (класифікація військової документації та узагальнення зібраного матеріалу), метод словникових дефініцій, лінгвокультурологічний та контекстуальний аналізи.

Основні положення, що виносяться на захист:

1. Аббревіація – це один з видів словотвору, що базується на скороченні слів з використанням початкових літер. Акроніми – це аббревіатури, які читаються як одне слово. А ініціалізми – це вид аббревіатур, що утворені з перших літер, кожна з яких читається окремо.

2. У зв'язку з початком російської агресії в Україні, з'явилося багато нових військових термінів, у тому числі військові аббревіатури. Класифікація військових аббревіатур включає структурні та семантичні аспекти. За структурою аббревіатури поділяються на: ініціальні аббревіатури (утворені з початкових літер), буквенні, звукові, складові аббревіатури та аббревіатури змішаного типу. За семантикою, у нашій роботі можна виокремити такі

групи військових аббревіатур: назви військових угруповань, назви воєнних організацій, назви військових посад, назви військових чи технічних документів, назви військової техніки.

3. Багатолітерні військові аббревіатури – це одиниці письмового або усного мовлення, утворені з окремих елементів (початкових літер, частин слів, словосполучень, звуків) вихідних повних форм багатокomпонентних військових термінів, що вживаються у більшості випадків виключно у військовій сфері.

4. Проведене дослідження аббревіатур військової сфери, що використовуються у сучасних англomовних ЗМІ показала, що переважають аббревіатури у назвах військових і військово-політичних організацій (40%), а також назви видів зброї (30%). Зі структурної точки найбільше використовуються трьохкомпонентні та чотирьохкомпонентні аббревіатури.

5. На основі класифікації перекладів аббревіатур В. Карабана та Т. Ніколаєвої та у процесі перекладу встановлено, що основні прийоми перекладу військових аббревіатур включають: транскодування у перекладі відомих аббревіатур, переклад українським еквівалентом, транскодування та переклад повної назви, коли у цільовій мові відсутня аналогічна аббревіатура, описовий переклад.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що в ній виокремлено основні способи утворення сучасних військових скорочень і, відповідно, запропоновано нові способи їх перекладу.

Теоретичне значення роботи полягає у створенні методично виваженого комплексного аналізу аббревіатур та їх способів перекладу. Теоретичне значення виконаного дослідження також полягає у висвітленні особливостей субмови військових документів, професійних військових термінів місій ООН та НАТО, які зумовлюють труднощі їх перекладу.

Практичне значення роботи полягає в тому, що отримані результати можуть бути використані у викладанні лексикології та стилістики англійської та української мов; культури мовлення та перекладацької етики, а також

спецкурсів з військового перекладу, спецсеминарів з теорії та практики перекладу, при написанні курсових та магістерських робіт, підручників та посібників з практики та теорії перекладу.

Апробація роботи. Основні положення дослідження були апробовані на Всеукраїнській науково-практичній конференції "Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів" 16 жовтня 2023 року, м. Тернопіль та на конференції "Foreign Languages in Use: Academic and Professional Aspects" 3 травня 2023 року у місті Хмельницький у Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова. В рамках участі було опубліковано тези доповіді учасника на тему: "Translation of military abbreviations". Сертифікат учасника конференції № 02125544 від 16.10.2023.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів із висновками до них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний зміст дослідження викладено на 70 сторіноках. Повний обсяг дослідження – 87 сторінок.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету та конкретні завдання дослідження, його наукову новизну, теоретичне значення та практичну цінність, визначено матеріал, джерела дослідження, методи дослідження.

У **першому розділі** "Переклад абрєвіацій як об'єкт лінгвістичних досліджень" здійснюється класифікація типів словотвору, досліджується історія виникнення абрєвіатур, перераховуються принципи перекладу абрєвіатур з англійської на українську мову.

У **другому розділі** "Функціональні аспекти перекладу військових абрєвіатур" досліджується семантика і функції абрєвіатур в статтях, особливості перекладу військових абрєвіатур. Наведено класифікацію військових абрєвіатур. Охарактеризовано прийоми транскодування та експлікації у перекладі військових абрєвіатур.

У **загальних висновках** наводяться результати проведеного дослідження та формулюються основні висновки дипломної роботи.

РОЗДІЛ 1. АБРЕВІАТУРИ ЯК ВИД СЛОВОТВОРУ

1.1. Типи словотвору в англійській мові

Мова знаходиться в стані постійного розвитку, який складається з окремих мовних процесів, в тому числі і процес утворення нових слів. Цей процес має назву "словотвір". Розділ мовознавства, що вивчає слова з погляду способу їх утворення в мові, називається **словотвором**. Предметом дослідження словотвору є вивчення процесу утворення нових лексичних одиниць та засобів, за допомогою яких цей процес відбувається (суфіксів, префіксів, інфіксів тощо).

Морфема – це найменш значуща одиниця мови, що має певне значення і виступає в мові як частина слова. Морфемі поділяються на два основних типи – **кореневі** (корені), та **афіксальні** (афікси). Корінь – основна значуща частина слова. Корінь є обов'язковою частиною будь-якого слова – не існує слів без кореня. Кореневі морфемі можуть утворювати слово, як разом з афіксами, так і без них [23, с. 34]. Корінь вважається головним складовим елементом, що після вилучення функціональних афіксів не підлягає подальшому словотворчому аналізу. В англійській мові корінь дуже часто збігається з формою слова. Фонетично, це явище дуже часто відбувається в односкладових словах, напр.: *aim, cat, get, hat, pig, set*. Збіг кореня з формою слова є наслідком історичного розвитку структури власне англійських слів – наприкінці середньовічного періоду відбулося зникнення закінчень [20, с. 43]. Як наслідок цього процесу, англійські слова відтоді не мають формальних ознак (закінчень), які вказували б на приналежність до певної частини мови. Переважна частина односкладових слів – це продуктивні, словотворчі корені, за допомогою яких утворюються нові, похідні слова. Похідні – це слова, які утворюються від інших слів. Афікс – допоміжна частина слова, що приєднується до кореня, так служить для

словотвору та вираженню граматичних значень. Афікси не можуть самостійно утворювати слово, а лише з коренями.

На відміну від коренів, афікси не бувають одиничними (тобто, зустрічаються в багатьох словах, а не якомусь одному) [4, с. 235]. Наприклад, *heart-heartless*; *heart* – це і є коренева морфема, і за допомогою афікса *less*, який приєднаний до кореня *heart* було утворено нове слово. У слові *students* маємо три морфемі – корінь *stud* із значенням *навчання*, суфікс *-ent* із значенням *активної дії* та закінчення *-s* з граматичним значенням множини.

Морфемі поділяються на вільні та залежні. Морфема, як частина слова частіше є залежною, ніж вільною. Вільна морфема – це морфема, яка може вживатися незалежно від інших морфем, не змінюючи свого значення. Дієслово *stand*, іменник *stand* є вільними морфемами, що зберігають відповідні лексико-семантичні значення [7, с. 235]. Проте, корінь *stand* може входити до інших слів, напр. *withstand*, *standing*. Словниковий склад, що споконвічно іменує поняття щоденного вжитку, звичайно складається з вільних морфем, які утворюють окремі слова, напр.: *cow*, *sheep*, *boy*, *top*, *go*, *run* та ін. Історія розвитку цих слів свідчить про те, що їхнє граматичне варіювання в окремих випадках відбивало наявність двох морфем – *man* – *men*, проте таких випадків у мові небагато.

Корінь разом з афіксами (префіксами і суфіксами) утворює основу слова. Проста основа – це, найчастіше, той же корінь слова, що може вживатись відокремлено, напр.: *awe*, *change*, *note*, *seem*. Основа, що охоплює один або більше афіксів, є похідною. Похідна основа – це така, яка утворена шляхом взаємопереходів основ з однієї частини мови в іншу. Корінь – до певної міри незалежна частина слова, афікси – завжди залежні елементи структури.

І суфікс, і префікс мають семантичне навантаження, проте вони не вживаються у вигляді незалежних мовних одиниць. **Суфікс** – морфема між коренем слова й закінченням, що служить для творення слів з новими значеннями [13, с. 44]. Вони змінюють категорію слова, перетворюючи

іменник в прикметник, прикметник в іменник, іменник в дієслово і т.д. Додаючи суфікс до прикметника *weak*, ми одержуємо дієслово *weaken*, іменник *weakness* і прислівник *weakly*. Корінь *just* дає такі похідні, як *justice*, *justify*, *justifiable*, *justicatory*, *justificative*, *justiceship*. За допомогою суфікса розрізняються лексико-граматичні класи цих слів, наприклад: суфікси *-er* та *-est* для вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників: *bigger – the biggest*, *sweeter – the sweetest*. Суто семантичні зміни відбуваються у слові при зміні суфікса і дозволяють відносити це слово до однієї частини мови: *collect-able*, *collect-ible* [17, с. 39].

Суфіксація – утворення нових слів або нових форм слова за допомогою суфіксів. Суфіксація – це важливий вид словотвору в англійській мові. Суфіксальний словотвір розрізняється в залежності від ряду факторів:

1) Від суфікса, що походить з власної мови: *darkness*. У цих випадках наголос новотвору не змінюється, навіть у словах з трьома складами: *commonness*.

2) Від запозиченого суфікса, що приєднується як до власне мовних, так і до запозичених коренів, не змінюючи при цьому наголосу: *movable*, *serviceable*.

3) Від запозиченого суфікса, що вживається з іншомовними коренями, змінюючи при цьому наголос або голосний чи приголосний кореня: *China – Chinese*.

За спільними ознаками розрізняються групи суфіксів, що утворюють:

1) назви конкретних імен: *-er (driver), -or (sailor), -ing (darling), -ee (refugee), -ice (apprentice), -ician (politician), -ist (socialist), -ite (erudite), -ent (absolvent), -ant (emigrant)*. Ці іменники можна розподілити на дві підгрупи з переважаючими ознаками: а) той, що вказує на дію і б) той, що стосується її.

2) Назви абстрактних найменувань: *-age (bondage), -ance (alliance), -ancy (discrepancy), -ation (adoration), -ence (efficiency), -dom (freedom), -hood (childhood) ing (gazing), -ion (invention), -ism (behaviorism), -ment (betterment), -ness (happiness), -ship (friendship), -ty (naivety)*.

3) Певну лексико-граматичну категорію: існують декілька суфіксів, що утворюють іменники жіночого роду: *-ess (stewardess)*, *-ette (usherette)*, *-ina (regina)*, *-ine (heroine)*.

4) Значна кількість суфіксів надає словам емоційного забарвлення. Це, в першу чергу, суфікси, які відбивають характеристики зменшування: *-en (maiden)*, *-et (bullet)*, *-kin(s) (Malkin)*, *-let (ringlet)*, *-ock (bullock)* [8, с. 69].

5) Суфіксами прикметника є суфікси: *-able (imageable)*; *-al (hadal)*; *-ish (fuelish)*; *-proof (leakproof)*. 6) Дієслівні суфікси: *-ju*; *-ize (prioritize - віддати перевагу)* [23]. Більш поширену вживаність мають суфікси, що чергують між собою: *-y (-ey)* *-ie: Betty, Mickey, laddie*. Суфікси ефективно вживаються у звертаннях – як у власних назвах, так і у загальних типу *doggie, granny, daddy*. Зменшувальних ознак надає за своїм значенням напівсуфікс *-mini: minicab, mini-skirt*. Порівняно новими і продуктивними є суфікси *-gate* і *-holic*, які привносять своє значення (*-gate* – скандал навколо чогось), (*-holic* – бути одержимим чимось) в слова, які вони утворюють. На його основі з'явилися такі слова, як *Irangate* (скандал, пов'язаний з викриттям нелегальних постачань американської зброї Ірану), *Filegate* (справа про використання службовцями Білого Дому таємних документів проти своїх ворогів), *Monicagate* (скандал навколо зв'язку президента Клінтона з практиканткою в Білому Домі Монікою Льовінські).

Суфікси *-aholic, -holic, -oholic* були позичені із слова *alcoholic* для того, щоб розширити значення цього суфікса (із значення "бути одержимим алкоголем" до загального значення "бути одержимим чим-небудь"), (*workaholic* – трудоголік, *politicoholic* – завзятий політикан) [26].

Префікс – значима частина слова, що стоїть перед коренем і служить для творення нових слів або форм слова [6]. Префікс майже не допомагає розрізняти частини мови, за винятком тих випадків, коли він присутній у складі дієслова або слова категорії стану, напр.: *a dress – to undress, dust – adust, float – afloat*. Префікси розрізняються за своїм походженням: вони можуть походити із власної мови або бути іншомовними. Власне англійські

префікси походять від окремих слів. Таких префіксів небагато – *a; before; mid; un*. Префікс *mis-* змішаного типу (нім. *mis*, лат. *minus*, фр. *me, mes*). Префікс *a-*, що походить від давньоанглійського прийменника *an*, вживається з іменником, прикметником і дієсловом і передає значення стану, становища, напр.: *aback, afloat, agaze, alike, anew, apiece, arise, asleep, atremble, awake*. Поряд з власним префіксом *a-* в англійській мові існує префікс *a* запозичений з грецької мови, що має значення протилежності, напр.: *amorphous, anomalous*. Цей префікс вживається рідко, переважно у складі запозиченого слова [13].

Префікс *en-* походить від латинського *in-*. Його вживання пов'язано з наданням дієсловом кількох значень, а саме: "класти, охоплювати" – *entrust*; "розташовувати один об'єкт в іншому" – *enjewel*, "доводити до певного стану" – *enslave*, "надавати об'єктові інтенсивної ознаки" – *encourage*. *Un-* власне англійський префікс. Сучасний префікс *un-* вживається практично з необмеженою кількістю дієслів, надаючи їм зворотніх (негативних) семантичних ознак: *unclose, unplay, unpack, undo, unmask*. В сучасній англійській мові префікс *in-* часто чергується з префіксом *un-* якому надається перевага у словах, запозичених з латинської мови: *uncertain*. Окремі слова вживаються з обома префіксами: *instable – unstable*, за винятком, коли префікс *in-* не може вживатися через милозвучність: *unindicated* [25]. Префікс *be-* вживається головним чином, для утворення дієслів.

Серед них можна виділити ряд підгруп: 1) Підгрупа перехідних дієслів, до яких префікс додає значення "всюди, скрізь", напр.: *belays, beset, bedeck*. 2) Підгрупа перехідних дієслів, до яких додається значення остаточності чи надмірності дії, напр.: *becall, betray*. 3) Підгрупа, де префікс спонукає до перетворення неперехідних дієслів у перехідні, напр.: *bespeak, bethink*. 4) Підгрупа, де за допомогою префікса утворюються перехідні дієслова із загальним значенням творити, робити, напр.: *belate, belittle*. 5) Підгрупа, де за допомогою префікса утворюються перехідні слова із

загальним значенням "називати таким чином", утворених від іменників, напр.: *bedevil, befool*. 6) Підгрупа перехідних дієслів із значенням "оточувати; впливати на щось; обходитись з кимось певним чином", утворених від іменників, напр.: *becalm, befriend, becloud* [23, с.65].

За допомогою префікса *be-* від іменників утворюються також прикметники із значенням зневаги, напр.: *beneaped*. За значенням з підгрупи випадає прикметник *beloved*. До окремої групи відносяться слова з префіксом *be*, що історично складають нерозривну основу: *beneath, between, beware, beyond* [39, с. 47]. До власне англійських належить і префікс *for-*. Префікс був продуктивний у давньоанглійському періоді розвитку мови, але у новітній час його можна зустріти у десятку слів, хоч значення, закріплені за ним широкі (заборони, винятковості, пропуску, невдачі, відмови). Загальноновживані слова з цим префіксом: *forget, forgive, forbid, forsake*. Ознаки архаїчності спостерігаються у підгрупі, що охоплює слова: *forbye, forbear, forgo, forswear, fordo*. Префікс *mis-*, що має аналоги і в давньогерманській, і в латинській мовах, вживається з дієсловами, дієприкметниками, дієприслівниками і прикметниками, надаючи їм значень зворотного характеру – *badly, unfavorably, wrongly*. Сполучуваність префікса з власною мовною лексикою значно ширша, ніж із запозиченою.

1) Германський *mis-*: *misbecome, misbehave, miscall, misgive, mislay, mistake, mistrust, mistreat*. 2) Латинський *mis-* *minus*: *mischance, mischief, misplace* [23, с.59].

Префікс *non-* – це морфологічний варіант частки *no*, що вживається перед прикметниками; значення префікса вказує на заперечення, напр.: *non-operational, non-skid* "неслизький"; вживається префікс і при утворенні іменників, напр.: *non-priority, non-utility*. Загалом цей префікс може спонтанно вживатись майже з кожним іменником чи прикметником, вказуючи на відсутність якості.

Префікс *on-* вживається з дієприкметником, герундієм, віддієслівним іменником. Звідси походять такі пари слів як *to come on* –

oncoming, to flow on – onflow, goings-on – ongoing. Префікс *over-* також один з найуживаніших англійських словотвірних засобів. Префікс значно впливає на значення слова, до якого приєднується, при цьому наголос в словах, що мають два склади, обов'язково переноситься на префікс. У процесі новоутворення префікс сам може набувати характеристик окремої частини мови. Така властивість спостерігається в тих випадках словотвору, коли при узгодженні з комбінованою частиною мови префікс *over-* виконує функції:

- 1) прикметника зі значенням "верхній, вищий": *overhand, overtime*;
  - 2) прийменника, що набуває значення "над": *overland, oversize, overhead*;
  - 3) прийменника, що модифікує значення дієслова, збільшуючи інтенсивність дії: *to overcome, to overpass*; в окремих випадках за допомогою префікса визначається найвищий ступінь інтенсивності: *to overmaster*;
  - 4) прислівника, що вказує на надлишок, необхідність виконуваної дії, ознаки або якості предмета: *overbusy, to overbuy, to overhaste* [20, с. 57].
- Невелику кількість утворень маємо з префіксами *n-* (з негативним значенням), *to-* "до, разом", *with-* "проти": *never, none; together; withdraw*. Префікс *bi-* що має варіанти *bin-* і *bis-* – латинського походження і означає "подвійний": *binocular, bivalent*. Префікс *co-* означає "споріднене, спільне походження дії чи процесу" і має варіанти *col-* *com-* *con-* *cor-*: *concord, correct*. Декілька етимологічних значень має префікс *de-* серед них: *depend, deduce, declare, deceive*. Префікс *ex-* грецького походження вживається рідше: *exodus*; перед приголосними він має форму *ec-*: *ecclesia* [39, с. 56].

Інфікс – афікс, що з'являється в середині слова при словозміні і словотворенні. Інфіксація, як тип словотвору, не продуктивна. Наприклад, *stood* (стояв) – *stand* (стояти) [7, с. 238].

Аломорфи – це різновид або варіант морфемі, що характеризується зміною літери чи звука у своїй структурі. Звідси, аломорф може мати позиційні варіанти. Аломорфи префікса *in-*, наприклад, є *il-*, *im-*, *ir-*: *illiberal, illegal* (перед приголосним l), *ir-relevant* (перед приголосним r), *im-brute, im-*

mature (перед губними приголосними). Аломорфи зустрічаються при утворенні множини іменників за допомогою морфемі *-s*: *boxes, cats* та форм дієслів минулого часу і дієприкметників, де спостерігається опозиція дзвінкого/глухого варіантів суфікса *-ed*: *collected, passed* [13, с.65].

Інтерфікс (від лат. *inter* – між, *fixum* – прикріплений) – афіксальна морфема (інакше кажучи, афікс), що розташована між коренями (основами) в складному слові: *Anglo-Saxon, sociopolitical*. За своєю функцією інтерфікси нагадують сполучники, тільки з'єднують вони не слова чи словосполучення а частини слів [8, с. 239].

Існують випадки, коли провести чітку межу між коренем та афіксами досить важко. В англійській мові є корені з високо розвиненими комбінуючими властивостями.

Вони вживають у функції другого елемента структури слова і за своїм загальним значенням нагадують суфікс. Наприклад – *-man, -like, -proof, -worthy, -wise, -way, -monger*: *seaman, childlike, waterproof, blameworthy, clockwise, sideway, newsmonger* [12]. Процес утворення нового слова може бути поєднаний з переходом його з одного класу (частини мови) в інший. Це одне з головних джерел поповнення мовної лексики.

Таке морфологічно-семантичне перетворення називається конверсією. **Конверсія** – це найбільш поширений спосіб словотвору, при якому слово переходить з однієї частини мови в іншу без використання афіксів і префіксів, тобто без зміни структури слова (*a hand* – рука, *to hand* – вручати) [23, с. 54]. Слово "конверсія" в англійській мові походить з латинської мови "convertere" – перетворювати, колись розглядалось як "перетворення" однієї частини мови в іншу.

Наприклад, візьмемо слово "work" робота, працювати. В українській мові іменник "робота" відрізняється від дієслова "працювати" по звучанню і написанню. З англійської, внаслідок конверсії, вони звучать і пишуться однаково: *We work well. Mu працюємо добре. Our work is good. Наша робота є хорошою*. Це є переважаючий тип дієслівного словотвору.

Існує кілька інших видів словотвору: деривація або морфологічний словотвір (творення за допомогою афіксів), синтаксичний словотвір (утворення складних слів) та семантичний словотвір (тобто вживання вже існуючих слів у новому значенні) [6, с. 33].

При морфологічному словотворі ми маємо справу з утворенням нових слів способом додавання до однієї чи кількох морфем, причому хоча б одна морфема повинна бути кореневою. Службові, або афіксальні морфемі, в залежності від місця їх розташування поділяються на префікси та суфікси. Афікси мають певне закріплене в мові значення і можуть бути носіями словотвірного та граматичного значень слова. Вони уточнюють значення кореня, видозмінюють первісне лексичне значення та вказують на відношення його до інших однокоренових слів. Коротше кажучи, вони і є носіями морфологічної мотивації похідних слів [3, с. 35]. Одним з продуктивних типів синтаксичного словотвору є складання основ. Слово може утворюватися шляхом складання двох або більше слів. При цьому поєднуються незалежні, діючі основи, наприклад: *skid-lid* – захисний шолом водія, *aircraft* – літак, *medicare* – медична служба. Проаналізуємо, якими критеріями слід керуватися у визначенні структури наведених прикладів. сучасному мовознавстві форма складного слова впливає на його визначення: те, що написано разом, вважається одним словом. Але оскільки писемна мова вторинна, то і в усному мовленні мають бути критерії, за якими слід визначати тип слова. Хоча не вирізняються постійністю і лексикографічні джерела. Слово *sunflower* може писатися *sun-flower* і *sun flower*. Слово *sunburn* означає "засмага", а *sunburn* – "сонячний опік". Не до кінця розв'язаним залишається питання про дефіс; слова, що через нього пишуться, можуть бути і складними словами, і словосполученнями.

Другий фактор, що впливає на визначення складного слова – це його значення. Якщо складне слово має одне, певне значення, що відрізняється від значення компонентів, то таке слово можна вважати окремою одиницею [3, с. 76].

Так, значення "соняшник" неможливо сформулювати з огляду на складові *sun* і *flower* слова *sunflower*. Значення слова *handful* – "пригорща" – охоплює специфічну міру, відмінну від значень слів *full* і *hand*. Фрази *tomato soup* чи *commander-in-chief* вказують на єдність значення, проте не можна з упевненістю стверджувати, що це – окремі слова. Ця особливість стосується багатьох фразеологічних одиниць, напр.: *in the least*, *to be ahead of* тощо. І навпаки, численні складні слова, що подаються як одне слово, вважаються подвійними і за формою, і за значенням, напр.: *iceberg*, *jailbird*, *lifebelt* [12, с.95].

Отже, основними видами словотвору є: 1) афіксація, де афікси мають певне закріплення в мові значення і можуть бути носіями словотвірного та граматичного значення слова; 2) конверсія (безафіксальний спосіб творення слів); 3) синтаксичний словотвір; 4) семантичний словотвір.

1.2. Скорочення як вид словотвору

Скорочення – це засіб словотвору, який базується на втраті певної частини слова. Він набув значного поширення в останні десятиріччя ХХ ст. і є поширеним явищем як в розмовній мові (усні скорочення), так і в офіційних стилях (писемні скорочення у різних офіційних документах, наукових працях тощо). **Скорочення прийнято класифікувати на лексичні й графічні** [4, с. 133]. Скорочення слів як у розмовному, так і в офіційно-діловому мовленні – надзвичайно продуктивний тип словотворення як в англійській, так і в українській мовах. В англійській мові, питомі слова якої є переважно одно-двоскладовими, особливо часто скороченню підлягають багатоскладові слова – запозичення. При цьому може випадати будь-яка частина слова. За формою скороченої частини розрізняють три типи скорочень: кінцеве (апокопа), серединне (синкопа) і початкове (афереза). Серед наведених типів переважає апокопа і афереза, особливо в англійській мові, де наголос падає на останній склад, апокопа: *incl.* – *including* –

"включно"; *exc.* – *except* – "за винятком"; *admin.* – *administration* – "адміністрація", "управління"; *app.* – *appendix* – "додаток"; *Nov.* – *November* – "листопад"; *Dir.* – *Director* – "директор"; *Corp.* – *Corporation* – "корпорація"; *cont.* – *contents* – "зміст"; *anal.* – *analysis* – "аналіз"; афереза: *fend* – *defend* – "захищати"; *story* – *history* – "історія"; *acct.* – *account* – "рахунок"; *amt.* – *amount* – "сума", "кількість", "величина"; *Dept.* – *department* – "департамент", "відділ"; *mkt.* – *market* – "ринок"; *Ltd.* – *limited* – "з обмеженою відповідальністю"; *gds.* – *goods* – "товари", "вантаж"; *regd.* – *registered* – "zareєстрований" [3, с. 78]. Найчастішим випадком скорочення слова є збереження початкового складу слова при вилученні кінцевих. Такий тип скорочення називається апокопою (з грецької відрізати): *doc* (*doctor*), *mayo* (*mayonaise*), *prof* (*professor*), *limo* (*limousine*) etc. *The limo's gas tank exploded, enveloping the rear of the car and shooting the tailpipe into the sky like a javelin.* (*S.King*)

Збереження кінцевого елемента при вилученні початкового називається афезою – *phone* (*telephone*), *bus* (*omnibus*), *copter* (*helicopter*).

One by one the other copters rogered. Only Kurtz did not, but he also stayed put [6, с. 72].

В англійській мові спостерігається і одночасне вилучення кінцевого та початкового елемента: *fridge* – *refrigerator*, *flu* – *influenza*.

Такі утворення набувають всіх ознак самостійного слова і можуть брати участь у подальшому словотворі – утворювати префіксальні та суфіксальні похідні, шляхом конверсії переходити в іншу частину мови тощо (*I can fax you a copy of his report, if you'd like. Fax–facsimile*) [26, с. 49].

Поширеними англійськими складноскороченими словами є *sitcom* (*situation comedy*), *modem* (*modulator–demodulator*), *Interpol* (*International Criminal Police Organization*). Іноді такі складноскорочені слова в англійській мові пишуться через дефіс, що акцентує якраз кількокомпонентність слова (*hi-fi– high fidelity*, *high-tech– high technology*, *sci-fi referred to science fiction*). Наприклад: *Chris sat in one or two mismatched chairs switched on the set and*

turned the cracked dial in search of either a cartoon show or returns of an old sitcom.) [24, с. 137].

Для англійської мови характерним є ще один тип складноскорочених слів – так звані слова-телескопи, коли до апокопи першого кореня додається афереза другого (початок і кінець другого слова, причому центральний склад або звук є частиною як першого, так і другого кореня слів, що скорочуються):
motel – mot(or) + (hot)el:

smog – sum (one) + (f) og

camcorder – cam(era) + (re)corder

bionic – bio(logical) + (electro)nic

Акронім – це аббревіатура, утворена з початкових букв слів або словосполучень (RADAR – Radio Detecting and Ranging). Як правило, акронімія розглядається як різновид аббревіації [2, с. 134].

Скорочуватися можуть будь-які фрагменти слова не залежно від морфемних границь. Наприклад:

RK – right kidney – права нирка;

UK – Unighted Kingdom – Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії;

FBI – Federal Bureau of Investigations – Федеральне бюро розслідувань.

Необхідно зазначити, що скорочення характеризуються високою омонімічністю і чим менше число знаків, тим вона вища. Нові терміни в науково-технічних текстах можуть бути утворені за іменами авторів нових теорій та відкриттів.

Деякі акроніми давно втратили мотивацію і стали майже нерозшифровуваними в англійській мові і тим більше при запозиченні їх в інші, зокрема в українську:

jeep (у США у 30-х роках general purpose vehicle) – укр. *джип*;

laser (light wave amplification by stimulated emission of radiation) – укр. *лазер, лазерний*.

Акронімами можуть ставати ініціали відомих людей, в побутовому спілкуванні теж можливе жартівливе вживання ініціалів замість повного імені: *GBS*– *George Bernard Shaw*, *JFK*– *John Fitzgerald Kennedy* [31, с. 78] .

Літери в якості складових частин неологізмів можуть і не бути скороченням. Вони також можуть мати певне значення:

H-bomb (*Hydrogen Bomb*) – воднева бомба;

T-shirt – футболка з короткими рукавами у вигляді літери *T*;

Y-intersection – перехрестя доріг у вигляді літери *Y*.

Деякі акроніми можуть мати значну кількість значень. Оскільки вони утворені від різних словосполучень, то можна сказати про поширеність омонімічних акронімів. Так, найвідоміше значення англійського акроніма *PC*–*personal computer*(персональний комп'ютер), та до нього можна додати і такі: *Peace Corps*, *politically correct*, *professional corporation*, *printed circuit*, *prices*, *postal card*, *price current* та інші [3, с. 79] .

Нарешті, скорочення із літер і цифр стали використовувати для вираження слів і навіть цілих фраз, які співпадають за звучанням із назвою літер і цифр:

U2 – *you too*;

4U – *for you*;

4X – *forex* (*foreign exchange*).

У кожній сфері діяльності існують свої скорочення.

Наприклад, до сфери міжнародних фінансових інститутів відносяться такі скорочення, як:

BOP – *Balance of Payments* (*Платіжний баланс*);

CPI – *Consumer Price Index* (*Індекс цін споживача, ІЦЦ*);

EFTA – *European Free Trade Association* (*Європейська асоціація вільної торгівлі, ЕАВТ*);

OECD – *Organization for Economic Cooperation and Development* (*Організація Економічного Співробітництва і Розвитку, ОЕСР*).

Останнім часом, з розвитком інтернет-спілкування, користувачами чатів вироблений специфічно інтернетівський словничок скорочень, переважно акронімів. Особливістю таких акронімів є те, що вони не є власне словами, це переважно словосполучення і цілі речення, отже такі акроніми не є частиною словника, а скоріше специфічною знаковою системою, своєрідним кодом. Наприклад: *BTW – By The Way – до речі*, *TIA – Thanks In Advance – заздалегідь спасибі*, *ASAP – as soon as possible – якнайшвидше*, *FYI – For Your Information – до вашого відома*. Зараз вони набувають надзвичайно широкого використання, адже економлять зусилля та місце при письмі. В число специфічних інтернет-акронімів входять і акроніми-ребуси(з включенням цифр). Можливе також і включення букв у їхньому абетковому читанні та дериваційних морфем: *b4= before*, *w8= wait*, *su18t= see you later*. Ці акроніми також використовуються у смс-повідомленнях. Цікаво, що ці акроніми вживаються користувачами в чатах, коли спілкування йде і іншими мовами(зокрема російською, наприклад варіант ІМХО) [6, с. 82].

Абревіатура (лат. *abbreviatio* – скорочую) – складноскорочені слова, утворені з перших літер або з інших частин слів, що входять до складу назви чи поняття. Вживаються в усній та писемній мові. Лексичні скорочення використовуються як на письмі, так і в усній формі і поділяються на аббревіатури, усічення та контамінації. Аббревіатури поділяють на: **ініціалізми, акроніми та аббревіації**. **Ініціалізми** – це скорочені слова, які отримані з перших літер і кожна літера вимовляється окремо. **Акронім** – це слово, яке утворюється з першої літери або літер складного слова чи словосполучення: *MYRA – Multiyear Rescheduling Agreement (довготермінова програма перегляду зовнішнього боргу)*; *ECU– European Currency Unit (європейська валютна одиниця)* тощо. Отриманий таким чином набір літер вимовляється як одне слово, а не окремі літери, за всіма правилами читання в англійській мові. Аббревіації містять здебільшого приголосні та вимовляються

як окремі літери англійського алфавіту: *IMF* – *International Monetary Fund* (Міжнародний валютний фонд) [18, с. 310].

На сучасному етапі суспільного розвитку, причини та передумови появи і широкого використання аббревіатур, а також фактори поза мовою (науково-технічний прогрес, соціальні перетворення та розвиток культурних і економічних зв'язків між народами) також можна назвати мовні засоби і мову економії зусиль. Важливим аспектом дослідження став факт, що аббревіатура – це знак знака, таким чином, аббревіатура – це дійсність, узагальнена двічі, в якій існують і взаємодіють поряд два мотиви створення аббревіатур: сакральність та мовна економія.

Отже, існують наступні види скорочень: акроніми, ініціалізми, аббревіатури. Аббревіатурою зазвичай називають процес та результат процесу створення слова з перших літер чи складів компонентів фрази чи складного слова. Вона в свою чергу представлена: 1) ініціалізмами, які читаються як послідовність початкових літер і існують лише у складі аббревіатур та складноскорочених слів; 2) акронімами, які останнім часом дуже розповсюджені у всіх сферах людської діяльності у політичному та технічному вокабулярі.

1.3. Історія виникнення і розвитку аббревіатури

Перші аббревіатури були написані англійською мовою. Однак з роками відсутність умовних позначень ускладнило ухвалення рішення про те, які скорочення з двох слів слід використовувати з крапкою, а які ні. У стародавні часи в Греції і Римі все ще існувала практика скорочення тексту до однієї літери, але це втратило свою придатність. У середні століття римські аббревіатури та латинські літери з'являлися одночасно, в основному в написах і монетах, а потім з'явилися в рукописах, особливо в 11 столітті, і залишалися в листах до 16 століття. У Сполучених Штатах в 1830-х роках, починаючи з

Бостона, з розквітом філології та лінгвістики в британських академічних колах, сувора економія ставала все більш поширеною. Іноді, наприклад, аббревіатура "Інклінги" цитується від "батька сучасної етимології" Дж. Толкіна і його друга К. Льюїса та інших членів оксфордського літературного співтовариства. Так само, століття тому слово "ОК" почало свій триумфальний розвиток в Бостоні, і воно й досі дуже популярне [4, с. 132]. Після Другої світової війни британці значно скоротили використання крапок та інших розділових знаків в напівформальних текстах, в той час як американці як і раніше, дотримуються старих правил споживання і підтримують їх більше, ніж британці [6, с. 79]. Однак з роками відсутність умовних позначень ускладнило ухвалення рішення про те, які скорочення з двох слів слід використовувати з крапкою, а які ні. Американські ЗМІ, як правило, використовують крапки в аббревіатурах з 6 подвійних слів, таких як *U.S.A.* (США), але не *PC* (персональний комп'ютер) або *TV* (телебачення). Велика частина британської преси поступово повністю позбулася звички використовувати крапки в скороченнях [11, с. 63].

Широке поширення електронних комунікацій (мобільні телефони, Інтернет) у 1990-ті роки призвело до значного збільшення кількості розмовних скорочень. Перше скорочення з'являється в письмовій формі англійською мовою. Спочатку вони були графічними, а потім деякі з них були лексикалізовані, тому що процес спрощення будь-якого типу складної одиниці неминучий. Читання графічних скорочень назв букв і поступове формування стійкого слова – одне з перших скорочень слів в англійській мові. Саме цей процес скорочення відображає логічні характеристики цього мовного розвитку, він прагне спростити речення і зберегти значення інформації для цілей спілкування. Сучасна англійська мова переживає так зване "нелогічне процвітання". Збільшення словникового запасу призводить до раціоналізації мови і економить роботу за предметом і словотвором. Одним з найбільш яскравих проявів раціоналізації мовленнєвої діяльності та оптимізації мовного процесу є феномен скорочення словникового запасу.

Механізм скорочення слів відіграє провідну роль в процесі формування і словотворення. Заміна словникових одиниць на "більш економічні коди" не тільки допомагає проаналізувати мовну діяльність носіїв мови, але також допомагає оптимізувати процес словотворення [2] .

Поняття "редукція" включає процес і результати процесу усичення, відновлення фонем і морфем слів і словосполучень без зміни їх лексичного і граматичного значення. Слід зазначити, що термін "редукція" (*abbreviation*, редукція) представлений як синонім терміну "*abbreviation*" в сучасному англійському Тезаурусному словнику [20, с. 43] .

Абревіатури поділяються на лексичні і графічні. Вважається, що основна відмінність графічних скорочень від лексичних скорочень полягає в тому, що графічні скорочення є скороченнями слів в письмовій мові, а лексичні скорочення – скороченнями слів в області усного спілкування. Загалом виділяють такі типи абревіатур: ініціальні абревіатури (буквенні) (*MLRS – Multiple Launch Rocket System*); акроніми (*JATO – Jet-assisted take-off*); звуко-літерні абревіатури (*FRAGO – Fragment of an Order*); буквено-звукові абревіатури (*JDAM – Joint Direct Attack Monitoring*); складові абревіатури (*recon, reconnaissance*); латинські (*a.m. – ante meridiem – before midday, in the morning*). У процесі утворення складових абревіатур скорочуються окремі морфеми [5, с. 9].

Абревіатура виконує тільки свою конкретну задачу – вона значно розширює можливості словника, і в цьому її цінність. Ми інтерпретуємо акроніми (аббревіатури) як слова, утворені через їх скорочення: *ABS (American Broadcasting System) – American Broadcasting Corporation, AF (Air Force) – військові повітряні сили* [6, с. 160] . Вони стають все більш і більш важливими в науці, технологіях, газетах і новинних текстах, які служать засобом концентрації інформації за рахунок їх оптимізації і спрощення. Абревіатури в основному відносяться до іменників і згруповані в більші групи імен суб'єктів: географічні назви, країни, штати, округи, регіони,

політичні партії, міжнародні організації, центральні виконавчі органи, підприємства та організації, банки, медичні терміни і т. д.

Більшість ініціалізмів (і акронімів, і аббревіацій) пишуться з великої літери без крапок: *FOX* – *forward with original exit* (форвардний контракт з опціоном анулювання); *NMB* – *National Mediation Board* (Національна рада з посередництва), *SN* – *securities number* (номер цінного папера) тощо. Лише найбільш частотні з них, наприклад, ті, які позначають умови INCOTERMS, пишуться малими літерами із крапками чи без них: *fob*, *flo. b.* – *Freight on board* (умова контракту, за якою продавець бере на себе витрати на транспорт, страхування та завантаження), *cif c.i.f.* – *cost, insurance, freight* (вартість, страхування, фрахт), *eat* – *earnings after taxes* (прибутки за вирахуванням податків). Останнім часом спостерігається тенденція до невживання крапок [10, с. 138].

Абревіація виконує специфічні, характерні лише для неї завдання – значною мірою розширює дериваційні можливості лексики, і в цьому її цінність. Якщо відмовитися від аббревіацій, це може призвести до значного поширення письмових текстів та іноді навіть до помилкового розуміння їхнього змісту. Це пов'язано з тим, що деякі скорочення настільки вкорінилися в мову, що їхніх повноцінних назв ніхто не пам'ятає [10, с. 76]. Абревіація стала останнім часом одним з найбільш продуктивних способів поповнення словникового складу багатьох мов. Число скорочених лексичних одиниць у розвинених мовах становить десятки тисяч. Проблема аббревіації привертає все більшу увагу лінгвістів. Широке використання найрізноманітніших скорочень — це свого роду відповідь мови на те, що відбувається у світі науково-технічної революції [37, с. 82]. Не дивно, що найбільш інтенсивно аббревіація використовується саме для поповнення лексики нових, що бурхливо розвиваються галузей науки та техніки, а саме: космонавтики, ракетної справи, радіоелектроніки, ядерної енергетики, програмування і т.д. Абревіація викликає чимало проблем з точки зору теорії словотворення. Вважається, що основна відмінність між термінами

"аббревіація" і "скорочення" полягає в тому, що аббревіатура – це спосіб скорочення відразу після аббревіації. Він включений в аббревіатуру [4, с. 135].

Отже, аббревіатура в реальному житті – це інструмент для побудови слів і спосіб заощадити час при спілкуванні в Інтернет-просторі. Прискорення темпу життя, зміни в сферах політичного, наукового і культурного життя, посиленій розвиток масової комунікації і збільшення інформаційного потоку – це все причини виникнення і розвитку аббревіатур.

1.4. Принципи перекладу англомовних аббревіатур

У групі слів військової термінології Четверікова О.Р. наводить таку класифікацію: 1) різні типи деривації (*accessibility testing* – тестування для визначення ступеня легкості, з якою люди з обмеженими можливостями можуть щось використовувати);

2) словоскладання (*coverage analysis* – вимірювання досягнутого охоплення заданого елемента покриття під час виконання тесту, посиляючись на різні критерії);

3) конверсії (*to mortar, to officer, a launch*);

4) аббревіації (*AADI – American Aerospace Defense Industries* – американська аерокосмічна й оборонна промисловість, *AAI – Army Analysis Intelligence* – аналіз військової розвідки);

5) слова, семантичне значення яких було змінено (*acquisition* – раніше означало знайти щось, а тепер знайти і відобразити ціль; *cruiser* – у громадському житті це будь-який корабель із туристами, а у військовій галузі це бойовий корабель) [34, с. 125-126].

Переклад аббревіатур завжди викликав певні труднощі. У теорії перекладу можна зустріти такі концепції перекладу аббревіатур В. Карабан пропонує розрізняти такі способи перекладу, які часто використовуються під час інтерпретації аббревіатур:

1) передача англійського скорочення еквівалентним українським скороченням, інакше кажучи, переклад відповідним скороченням: *AFC*: (*American Football Conference*) – *АФК* (*Американська футбольна конференція*), *ITA* (*Intercollegiate Tennis Association*) – *МТА* (*Міжуніверситетська тенісна асоціація*);

2) переклад відповідною повною формою слова або словосполучення: *D&G* – *SDF* (*system diagnostics facility*) – *апаратне забезпечення діагностичної системи*;

3) транскодування повної (вихідної) форми: *INMARSAT* (*International Maritime Satellite Organization*) – *ІНМАРСАТ*;

4) транскодування (транскрибування або транслітерування): *BOAC* (*British Overseas Airways Company*) – *авіаційна компанія, українською мовою називається [Брітіш оверсіс еруейтз компані]* [14, с. 449–450].

Різноманіття трансформацій, що використовуються при перекладі можна розподілити на категорії: морфологічні, лексичні, синтаксичні і граматичні перекладацькі трансформації [35, с. 24].

Морфологічна трансформація – це заміна однієї частини мови іншою або декількома частинами мови. Цей вид перекладацьких трансформацій є, напевно, одним з найпоширеніших, так як структура і особливості української мови суттєво відрізняються від структури англійської мови.

До синтаксичної трансформації відносять перетворення за рахунок зміни синтаксичних функцій, в процесі перекладу супроводжується перебудовою синтаксичних конструкцій, наприклад перетворення одного типу підрядного речення в інший [31, с.36].

Головна особливість семантичної трансформації полягає у змінах вихідного повідомлення за допомогою різноманітних причинно-наслідкових зв'язків, що існують між елементами описуваних конструкцій.

Серед семантичних конструкцій українські вчені, зокрема В.Коптілов виділяють [17, с. 38]:

1) Додавання. У процесі створення адекватного перекладу перекладач може вводити додаткову інформацію для повноти перекладу, аби створити текст, вплив якого буде схожим до тексту оригіналу.

2) Вилучення. Даний вид трансформацій є протилежним попередженням попереднього, тобто замість додаткової інформації перекладач навпаки включає частину тексту.

3) Конкретизація. У разі, коли кінцевий переклад не досягає конкретної мети, перекладач змушений звузити наявну інформацію для кращого розуміння читачем.

4) Гіперболізація. Дана трансформація полягає в зміні однієї лексичної одиниці словосполучення з метою узагальнення вихідної інформації.

5) Антонімічний переклад. Основою цього типу трансформацій є перетворення вихідної інформації за допомогою ведення антонімічної конструкції, тобто за допомогою перекладу протилежним поняттям.

6) Модуляція або смисловий зв'язок – заміна лексеми вихідної мови одиницею мови перекладу, значення якої логічно виводиться із значення вихідної одиниці. При використанні модуляції логічний зв'язок між двома найменуваннями завжди зберігається.

7) Генералізація – метод, що дозволяє на основі виділення множини елементів, що мають однотипну характеристику вибрати одиницю аналізу.

8) Компенсація – це спосіб перекладу, при якому елементи сенсу, втрачені при перекладі, одиниці в оригіналі перекладаються в тексті перекладу будь-яким засобом, причому необов'язково в тому самому місці тексту, що і в оригіналі. Слід зазначити, що втрачений сенс компенсується, а зміст відтворюється з більшою повнотою.

Варто зазначити, що існує кілька основних способів перекладу англійських аббревіцій за Т.Ніколаєвою [16, с. 108]: 1. Переклад відповідним скороченням передбачає використання наявної в мові перекладу аббревіатури-відповідника або її створення (за наявності авторських скорочень): *ABE* –

ПРД (повітряно-реактивний двигун); *PC* (*personal computer*) – ПК (персональний комп'ютер) [11, с. 64].

2. Переклад відповідною повною формою слова або словосполучення – коли в мові відсутнє відповідне скорочення, перекладач може створити його самостійно і ввести у текст перекладу в дужках після подання повної форми (*a.c.* – змінний струм (ЗС)). Це необхідно, якщо скорочення є "авторським" і не фіксується в перекладацьких словниках або ж аббревіатура вживається в тексті оригіналу декілька разів. По-друге, можна скористатися транскодуванням самого скорочення (*SQUID* – СКВИД) або його повної форми (*var* (*varistor*) – варистор). Проте зараз усе частіше має місце перенос скорочення в його оригінальній формі англійською мовою в текст цільової мови, іноді з додаванням пояснювальних слів (*LED* – LED, світлодіод; *ABB* – компанія АБВ) [14].

3. Переклад скорочень, які в тексті вживаються декілька разів. Водночас перекладач може ввести в текст перекладу відповідне скорочення в дужках після подання повної форми скорочення, далі в тексті перекладу вживати відповідне скорочення українською мовою [23, с. 235] (*GA* – *gliding angle* – кут планерування; *ESRO* – *European Space Research Organization* – Європейська організація з космічних досліджень; *AIDS* – *aircraft intergrated data system* – комплексна бортова система збирання і накопичення даних; *BABS* – *beam approach beacon system* – система приводу літаків за променем радіомаяка) [8, с. 37].

4. Створення нового українського скорочення. Цей засіб полягає в перекладі корелята іноземного скорочення та створенні на базі перекладу згідно із закономірностями української аббревіації нового скорочення в українській мові. За допомогою цього засобу утворено, наприклад, скорочення ЦРУ та АНБ (*CIA* – *Central Intelligence Agency* – Центральне розвідувальне управління; *NSA* – *National Security Agency* – Агентство національної безпеки). Цей засіб поширений під час перекладу різних скорочених найменувань організаційних одиниць [13, с. 117].

5. Передача іноземного скорочення українськими літерами (транслітерація). За допомогою цього засобу зазвичай передаються скороченні назви політичних блоків, партій, промислових фірм, різноманітних товариств та ін. Наприклад, *HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System)* – хаймарс. Транслітерація часто застосовується для передачі акронімів ("лазер", "мазер", "радар"). Переклад шляхом транслітерації вважається найбільш простим способом перекладу, оскільки цей шлях обирають тоді, коли скорочення загальновідоме. Також це найпростіший спосіб перекладу через те, що перекладачу не потрібно шукати значення слова в словнику. У процесі перекладу він лише замінює англійські букви літерами рідної мови [9, с. 64].

Але такий спосіб перекладу застосовується не дуже часто. Іноколи трапляється так, що те або інше скорочення є маловідомим. У такому разі перекладачу необхідно зробити декілька речей. Крім того, що необхідно подати його скорочений переклад, треба також розшифрувати його рідною мовою. Таке розшифрування може бути застосоване під час першого вживання скорочення, скорочення необхідно взяти в дужки, щоби далі в тексті вживати саме його, а не розшифрований варіант. Іноді скорочений переклад вживається під час першого згадування, а його розшифрований варіант подається у виносці [11, с. 65].

6. Дескриптивний переклад. Зазвичай дескриптивний переклад міститься в перекладі корелята іноземного скорочення. Так, *SHAPE – Supreme Headquarters, Allied Powers, Europe* перекладається як "штаб верховного головнокомандувача об'єднаних військових сил НАТО в Європі". Але, оскільки нерідко значення скорочення не збігається зі значенням корелята, дескриптивний переклад полягає в переданні того значення, яке мається на увазі в даному контексті, а не в перекладі корелята. Наприклад, якщо скорочення *VG – variable geometry* використовується на позначення літака, то воно й українською звучить як "літак із крилом геометрії, яке змінюється". В іншому разі це скорочення може перекладатися як "геометрія,

яка змінюється" або "крило геометрії, яке змінюється". Серед засобів перекладу аббревіації найчастіше використовуються передача англійського скорочення еквівалентним українським скороченням або, інакше кажучи, переклад відповідним скороченням, запозичення іншомовного скорочення (зі збереженням латинського написання), транслітерація, передача фонетичної форми англійського скорочення (транскрипція), описовий переклад, створення нового українського скорочення та метод прямого запозичення [8, с. 109].

Цікавим є пояснення одного з найпоширеніших у сучасному світі слів-скорочень "окей". Кажуть, що воно завдячує народженням президенту Сполучених Штатів України Ендрю Джексону, який уважав, що погана та орфографія, яка не допускає різних написань того самого слова, і замість all correct ("усе правильно") писав "Ol-korrest", скорочуючи на "О.К." [37, с. 80].

Також особливим типом аббревіатур, який характерний для англійської мови, є нумеронім – це слово, а точніше, скорочення, яке складене на основі числа. Вимова букв та чисел може збігатися із самим словом, наприклад: "K9" для "canine" (phonetically: "kay" + "nine"). Також букви між першою й останньою літерами слова замінюються на число літер, пропущених між ними, наприклад: "i18n" як "internationalization". Іноді остання літера може рахуватись і бути пропущеною. Вважається, що першим нумеронімом був "S12n". Це назва електронного поштового рахунку, наданого кандидату в співробітники корпорації DEC Jan Scherpenhuizen системним адміністратором, тому що його ім'я було занадто великим для назви цього рахунку. Колеги, які не могли вимовити ім'я цього співробітника, часто називали його "S12n". Застосування таких нумеронімів стало частиною корпоративної культури DEC [60]. Концепція об'єднання чисел у слова втілена в мові Leet, де числа часто замінюються на орфографічно подібні слова, наприклад: e.g. H4CK3D for HACKED. Leet (1337) – стиль вживання англійської мови, що поширився в Інтернеті. Основні відмінності такі: заміна латинських букв на схожі цифри і символи; імітація і пародія на помилки,

характерні для швидкого набору тексту; імітація жаргону хакерів і геймерів; додавання закінчення -x0r до слів. Ці скорочення використовуються в основному письмово, адже деякі слова (напр., pwn) не мають вимови [56].

Отже, у військовому галузевому перекладі дуже велике значення має точність перекладу, тому що перекладений матеріал може бути основою для прийняття важливих рішень, проведення воєнних операцій та ін. Тому адекватність перекладу військових матеріалів припускає не тільки точну передачу змісту матеріалу, але й більш ретельну передачу його структурної форми, розташування матеріалу, послідовності викладу й низки інших чинників, які можуть здаватися непотрібними, формальними, але мають велике значення для військового фахівця. Правильний переклад військових матеріалів значною мірою залежить від правильності перекладу термінів, тому що значну частину військової лексики становлять військові терміни з великим смисловим навантаженням. Правильне розшифрування аббревіатури – запорука адекватного перекладу, ефективної міжкультурної комунікації. Розвиток мови та зміни які в ній відбуваються, обумовлений значною мірою розвитком її словотворчої системи, становленням нових словотворчих моделей слів, зміною існуючих, збільшенням або зменшенням їх продуктивності і багатьма іншими чинниками словотворчого процесу. Основна задача перекладача – перекласти аббревіатуру максимально адекватно і зрозуміло, використовуючи при цьому всі необхідні способи та прийоми. Аббревіатура не має бути загадкою чи ребусом, які спотворюють сприйняття тексту та створюють "інформаційний шум". Скорочена одиниця має представляти собою виключно зашифрований мовний код, який оптимізує та економить мовні зусилля [21, с. 63].

Існує відмінність між акронімом і аббревіатурами. Важливо відзначити, що кожна аббревіатура є акронімом, але не кожен акронім може бути аббревіатурою. Аббревіатура – це скорочення для слова або фрази, яка складається з перших літер кожного слова. Акроніми – це скорочення слів або словосполучень [12, с. 94].

Необхідно зазначити, що не тільки переклад, а й розшифрування аббревіатури рідною мовою завжди становили неабиякі труднощі для читача чи слухача. Це пояснюється тим фактом, що існує чимало аббревіатурних або інших скорочень, які не зафіксовані у словниках, рідко вживаються або ж не є авторськими. Тому, якщо у тексті вживаються певні скорочення, потрібно передусім звернутись до словника. У кожному великому словнику є додатки, що утворюють специфічні міні-словники: словник неологізмів, словник власних назв, словник імен і прізвищ та словник скорочень. Основні найбільш вживані сучасні аббревіатурні та інші скорочення завжди фіксуються у такому додатку, тому перекладач має змогу проконсультуватись і розшифрувати лексичне утворення [27, с. 49].

Різне тлумачення поняття аббревіатури спричинене відсутністю її закріпленого статусу: питання чи вважати аббревіатуру новим словом, чи корелятом вихідного словосполучення ще й досі залишається актуальним. Проте переважна більшість мовознавців погоджується щодо призначення та ролі аббревіатур в мовній системі. Аббревіатура – це мовний феномен, який сприяє раціоналізації мовленнєвої діяльності, оптимізації словотворчих процесів та інформаційній компресії [15, с. 77].

Розглянуто найбільш поширені типи і шляхи перекладу скорочень. Процес утворення скорочень є засобом мовної економії, яка зумовлена постійним зростанням обсягу мовних одиниць. Використання скорочень забезпечує передачу максимальної кількості інформації з мінімальним використанням ресурсів мови. Скорочення поділяються на різні види, одним із яких є аббревіатури [18, с. 85].

У перекладознавстві інтерпретація аббревіатур завжди викликала певні труднощі. Проаналізувавши прийоми, які застосовуються під час їх перекладу (транслітерацію, транскрибування, повне запозичення, калькування, експлікацію, еквівалентний переклад, додавання та вилучення), можна зробити висновок, що найбільш поширеним є описовий переклад

(експлікація), оскільки цей прийом забезпечує переклад будь-якої абрєвіатури, навіть такої, яка не має еквівалентів у мові оригіналу.

Отже, виділяють такі прийоми перекладу абрєвіатур: 1) переклад відповідною формою слова або словосполученням; 2) транскодування; 3) транслітерація; 4) описовий переклад; 5) пошук еквівалента у мові перекладу. Абрєвіатури та скорочення включають в себе цілий ряд екстралінгвістичних компонентів і будуть адекватно сприйняті при їх гармонійному поєднанні. Перекладач повинен враховувати, що, нехтуючи цими компонентами, не вдасться перекласти абрєвіатури та скорочення з найбільшою ефективністю.

Висновки до Розділу 1

В англійській мові існують такі типи словотвору як : афіксація, конверсія, синтаксичний словотвір, семантичний словотвір. Оскільки словниковий склад мови постійно поповнюється, з'являються нові скорочення. Це відбувається за рахунок як зовнішніх резервів (запозичення), так і внутрішніх резервів мови. Предметом дослідження словотвору є вивчення процесу утворення нових лексичних одиниць та засобів, за допомогою яких цей процес відбувається (суфіксів, префіксів, інфіксів тощо). Одним із основних способів словотвору є скорочення. Розрізняють такі види скорочень: акроніми, ініціалізми, абрєвіатури. Абрєвіатурою зазвичай називають процес та результат процесу створення слова з перших літер чи складів компонентів фрази чи складного слова. Вона в свою чергу представлена: 1) ініціалізмами, які читаються як послідовність початкових літер і існують лише у складі абрєвіатур та складноскорочених слів; 2) акронімами, які останнім часом дуже розповсюджені у всіх сферах людської діяльності у політичному та технічному вокабулярі. Абрєвіатура в реальному житті – це інструмент для побудови слів і спосіб заощадити час при спілкуванні в Інтернет-просторі. Прискорення темпу життя, зміни в сферах

політичного, наукового і культурного життя, посилений розвиток масової комунікації і збільшення інформаційного потоку – це все причини виникнення і розвитку абревіатур.

Ми розглянули абревіатури як вид словотвору, проаналізували способи перекладу абревіатур, такі як: транслітерація, транскодування, повне запозичення, калькування, експлікація, еквівалентний переклад. Абревіатури та скорочення включають в себе цілий ряд екстралінгвістичних компонентів і будуть адекватно сприйняті при їх гармонійному поєднанні. Перекладач повинен враховувати, що, нехтуючи цими компонентами, не вдасться перекласти абревіатури та скорочення з найбільшою ефективністю.

РОЗДІЛ 2. СЕМАНТИЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕКЛАДУ ВІЙСЬКОВИХ АБРЕВІАТУР

2.1. Семантика і функції абревіатур в статтях

Ми проаналізували 20 статей з британських та американських журналів і газет ("Foreign Affairs", "Military review", "Forbes", "New York Times") з військової тематики, зокрема з тематики російсько-української війни. Загальна кількість абревіатур – 120 прикладів. Методика аналізу включала визначення семантичних типів абревіатур та їх структурну класифікацію, що послужила основою для перекладу цих одиниць. Наш підхід до перекладу базувався на роботах В. Карабана, Б. Гончарова, Т. Семинігівської [9; 14; 30] та інших дослідників. Тексти воєнно-політичної тематики виконують настаново-інформаційну функцію повідомлення про стан державної політики, національної безпеки, збройних сил, оборонної політики держави, висвітлення аспектів урегулювання офіційних відносин між представниками різних країн. Вони характеризуються офіційністю, об'єктивністю і беземоційністю. Спосіб викладання текстів визначається логічністю, послідовністю і точністю викладу фактів, документальністю, об'єктивністю оцінок. Аби мова могла виконувати засобу комунікації в ній повинні фіксуватись зміни, що відбуваються в усіх сферах життя, тому в лексику військового перекладу постійно входять нові слова із різних галузей політики, культури, науки, техніки. Війна створює додатковий кризовий контент для функціонування навчання перекладу, уміння орієнтуватися в проблемі, адаптувати характер пізнавальної діяльності до військового сленгу, моделювати та імітувати мовні ситуації, що використовуються у військових сферах, самостійно обробляти джерела інформації. Добір мовних засобів для військового перекладу включає перш за все лексичний арсенал, набір граматичних конструкцій, вибір стилю і засобів для опису подій, свобода у виборі цих засобів, чіткий контроль за використанням всіх цих мовних речей,

щоб викладення тексту було зрозумілим і чітко окреслювало ситуацію, яка висвітлюється.

Інтенсифікація міжнародного військового співробітництва призвела до значного збільшення кількості перекладів військових текстів. У зв'язку з агресією РФ виникла значна потреба у перекладі абревіатур.

За структурним критерієм військові абревіатури можна поділити на такі групи: 1) ініціальні абревіатури: літерні скорочення (*MLRS – Multiple Launch Rocket System*); абревіатури (*JATO – Jet-assisted take-off*); звуколітерні абревіатури (*FRAGO – Fragment of an Order*); буквено-звукові абревіатури (*JDAM – Joint Direct Attack Monitoring*); 2) складові абревіатури (*recon – reconnaissance – розвідка для здобуття відомостей про противника*) [5, с. 10]. У процесі утворення складових абревіатур скорочуються окремі морфеми. Також літерні скорочення поділяються на:

власне абревіатури, що читаються політерно: *VCP – vehicle control point* – контрольно-пропускний пункт транспортних засобів;

акроніми (звукові абревіатури), до яких належать скорочені слова, утворені з початкових літер або складів багатокомпонентного терміна і збігаються за формою зі звичайними словами: *RASER – Radio-frequency Amplification by Simulated Emission of Radiation* – разер; квантовий генератор радіодіапазона [22, с. 84] .

Оскільки об'єктом нашого дослідження є військові абревіатури як результат скорочення багатокомпонентних військових термінів, визначимо їх як багатолітерні військові абревіатури та запропонуємо власне визначення:

За вимовою ми виділили такі абревіатури: ініціальні: утворені з початкових літер (звуків) слів, які входять у вихідне словосполучення, які в свою чергу поділяються на буквенні [22, с. 126-127]:

BCD (Bad Conduct Discharge); CMC (Command Master Chief); JD (Junior Officer) та звукові: *BLOB (Big Lamp on Board); MCPON (“mick-pawn”, Master Chief Petty Officer of the US Navy)* та абревіатури складового типу: *Interbrigade* – (інтернаціональна бригада), *OVUREP (overseas unit*

replacement) – система поповнення військ в заморських районах цілими підрозділами, *OpSum (operation summary)* – оперативне повідомлення.

Абревіатури змішаного типу: *OPLAN (operations plan)* – оперативний план, *OrdCorps (Ordnance Corps)* – артилерійська технічна служба; такі абревіатури утворені з початкової частини або частин слів і повного слова.

За семантикою розглянуті абревіатури можна поділити на наступні групи: 1) Назви військових угруповань: ONI (Office of Naval Intelligence) – розвідувальне управління ВМС: *Office of Naval Intelligence was concerned about the potential for Italian and German agents to infiltrate the country through its ports. Управління військово-морської розвідки було занепокоєне тим, що італійські та німецькі агенти могли проникнути в країну через її порти* [41, с. 40].

2) Назви воєнних організацій: Office of the Secretary of Defense (OSD) – канцелярія міністра оборони: *The Office of the Secretary of Defense (OSD) is responsible for policy development, planning, resource management and program evaluation. Канцелярія міністра оборони (OSD) відповідає за розробку політики, планування, управління ресурсами та оцінку програм* [39, с. 47].

OEP (Office of Emergency Planning) – управління надзвичайного планування: *The OEP chairs the Government Task Force Subgroups on Emergency Planning. ОЕП очолює підгрупи Урядової цільової групи з питань планування на випадок надзвичайних ситуацій* [44, с. 25].

3) Назви військових посад: OG (officer of the guard) – начальник караулу (в офіцерському званні).

Gialaurys was just to his left; capable gray-eyed Akbalik, Prince Serithorn's nephew, was the officer of the guard at his right.

Ліворуч від нього сидів Гіалауріс, праворуч - здібний сіроокий Акбалік, племінник князя Серіторна, *начальник караулу* [43, с. 56].

PFC (Private First Class) – рядовий першого рангу.

Sergeant Gavan walked up to PFC (Private First Class) Matison at the bar and

began telling him about his service experiences.

Сержант Геван підійшов до *рядового першого рангу* Метьюсона в барі і почав розповідати йому про свій досвід служби [32, с. 180].

Sergeant Major (SMAJ) – головний сержант

*As he fought for his life, his top enlisted advisor, **Command Sergeant Major (CSM) Robert Prosser**, rushed to his aid in concert with other leaders and led the charge to return the fight to the enemy* [57, с. 60].

*Коли він боровся за своє життя, його старший радник, **старший сержант-майор Роберт Проссер**, разом з іншими лідерами поспішив йому на допомогу і очолив атаку, щоб повернути бій ворогу.*

4) Назви військових чи технічних документів (технічний опис, спецпроект матеріалів чи машин і пристроїв): АСА(ammunition container assembly) – контейнер для збору боєприпасів.

*The explosives should always be in their approved **ammunition container assembly (ACA)** unless it is normally transported without a container* [57, с. 76] .
Вибухові речовини завжди повинні знаходитися в затвердженому контейнері для збору боєприпасів (ACA), якщо тільки вони не перевозяться без контейнера.

АССЕ (Abrams Crusade Common Engine) – загальний двигун Абрамса.
*The **Abrams-Crusader Common Engine (ACCE)** program passed its critical design review in October 2001* [45, с. 74].

*Програма перевірки загального двигуна **Abrams-Crusader Common Engine (ACCE)** пройшла критичну перевірку проекту в жовтні 2001 року.*

FRAGO (fragmentary order) – ФРАГО (частковий бойовий наказ). А ***FRAGO** can also change plans during operational activities in response to changes in enemy or friendly forces strength and positioning. **ФРАГО** також може змінювати плани під час оперативних дій у відповідь на зміни в чисельності та розташуванні сил противника або союзників* [56].

5) Назви військової техніки: MLRS (multiple launch rocket system) – РСЗВ (реактивна система залпового вогню) *Arestovych said Ukraine needed*

many times more **multiple launch rocket systems (MLRS)**, which have a range far greater than anything in the country's existing arsenal [57, с. 23].

MRBM (Medium-range ballistic missile) – балістична ракета середньої дальності (БРСД). *It is expected that the CENK Missile, Turkey's first **Medium-Range Ballistic Missile (MRBM)**, will have a range of over 1000 kilometers* [51, с. 34].

*Очікується, що ракета CENK, перша турецька **балістична ракета середньої дальності (БРСД)**, матиме дальність польоту понад 1000 кілометрів.*

SRBM (Short-range ballistic missile) – балістична ракета малої дальності.

*The Russian Iskander mobile **short-range ballistic missile** system became not only a means of defeating military facilities but also a terror weapon against Ukrainian civilians* [41, с. 59].

*Російський мобільний комплекс **балістичних ракет малої дальності "Іскандер"** став не лише засобом ураження військових об'єктів, але й зброєю терору проти мирного населення України.*

Методика аналізу семантики і функцій аббревіатур в статтях включали визначення семантичних типів аббревіатур та їх структурну класифікацію, що послужило основою для перекладу цих одиниць. За семантикою аббревіатури можна поділити на такі групи: назви військових угруповань, назви воєнних організацій, назви військових посад, назви документів, назви військової техніки. Отже, в аналізованих статтях ми змогли виокремити такі структурні типи аббревіатур: 1) ініціальні аббревіатури: літерні скорочення, аббревіатури, звуко-літерні аббревіатури, буквено-звукові аббревіатури; 2) складові аббревіатури.

2.2. Принципи перекладу абревіатур у назвах військових (військово-політичних) організацій та підрозділів

Серед основних граматичних трансформацій можемо виділити такі: транспозиція(перестановка), додавання, вилучення, зовнішнє і внутрішнє членування, інтеграція.

Серед основних лексичних трансформацій ми можемо виділити такі як дослівний переклад, конкретизація, смисловий розвиток (модуляція), антонімічний переклад, описовий переклад (експлікація), транслітерація. Розглянемо деякі з них.

Дослівний переклад – це такий вид перекладу, при якому кожне слово передається у такому ж порядку, як і у вихідному тексті [19, с. 74]. *The United States also works with allies and partners to deter and disrupt other terrorist groups that threaten the homeland.*

Сполучені Штати також працюють з союзниками та партнерами для стримування та дезорганізації діяльності терористичних груп, які загрожують батьківщині.

Приєм конкретизації має місце в тих випадках, коли міра інформаційної упорядкованості вихідної одиниці вище відповідної їй за змістом одиниці в мові, на яку здійснюється переклад, що і полягає в заміні видового поняття загальним родовим [17, с. 45]. *The dictatorships of the Democratic People's Republic of Korea and the Islamic Republic of Iran. Диктаторські режими Корейської Народно-Демократичної Республіки та Ісламської Республіки Іран.*

Ми переклали "the dictatorships" не як "диктатура", а як спеціалізацію "диктаторські режими". В даному випадку застосовуємо конкретизацію, адже термін називає скоріше контекстуально необмежене денотативне поняття.

В багатьох випадках застосування конкретизації пов'язане з тим, що у мові перекладу відсутнє слово з таким же широким значенням[28, с. 68]:

From jihadist terrorists of the ISIS and Al-Quaida to transnational criminal organizations.

Починаючи з терористичного угрупування **джихадистів ІДІЛу та Аль-Каїди** і закінчуючи транснаціональними злочинними організаціями. Перекладаємо словосполучення "jihadist terrorists" прийомом конкретизації, адже воно вимагає уточнення у зв'язку з тим, що в українській мові відсутнє власне поняття такої соціальної групи, як "джихадисти". Перекладаємо словосполучення "jihadist terrorists" прийомом генералізації, адже воно вимагає уточнення у зв'язку з тим, що в українській мові відсутнє власне поняття такої соціальної групи як "джихадисти".

Модуляція, або смисловий розвиток – це заміна слова або словосполучення іноземної мови, значення яких можна вивести логічним шляхом з початкового значення. Прикладом застосування модуляції можуть бути такі лексичні одиниці: *U.S. military defenses are enhanced by our North American Aerospace Defense Command Agreement with Canada and close cooperation with the U.S. Department of Homeland Security. Стійкість військових обороноздатності США посилюється нашою Угодою про Командування повітряно-космічної оборони Північноамериканського континенту з Канадою та тісною співпрацею з Міністерством національної безпеки США.* В даному випадку ми перекладаємо *North American Aerospace Defense Command Agreement* з допомогою модуляції, так як шляхом логічного розвитку значення цих понять можливо здійснити адекватний переклад, замінюючи значення слова з початкового речення [17, с. 37].

Описовий переклад (експлікація) – це спосіб перекладу, який полягає у заміні оригінальних слів у мові перекладу з адекватним збереженням їхнього змісту. У зв'язку з відсутністю будь-якого еквівалента чи еквівалентного поняття або явища в україномовному середовищі, необхідно вдаватись до експлікації цих термінів [19, с. 56]. Наприклад: *START Treaty* – Договір про скорочення стратегічного наступального озброєння *START*, *CDDI* – *Copper*

Distributed Data Interface – розподілений інтерфейс передачі даних по кабельних лініях.

Антонімічний переклад – це лексико-граматична трансформація, за якої заміна стверджувальної форми в оригіналі на заперечну форму в перекладі або, навпаки, заперечної на ствердну супроводжується заміною лексичної одиниці мови оригіналу на одиницю мови перекладу з протилежним значенням (*stator vane* – нерухома лопатка) [41, с. 89].

We expect them to shoulder a fair share of the burden of responsibility to protect against common threats.

Ми сподіваємося, що вони не залишаться осторонь і розділять долю відповідальності для захисту від спільних загроз.

To shoulder a fair share можемо перекласти як *не залишатись осторонь*, тут присутня і модуляція, хоча можливий і синонімічний переклад: *мати щось спільне*, але не в даному контексті. Зворот *to be protected* може перекладатись як *бути захищеним*, проте в цьому реченні прийнятним є варіант *не піддаватись загрозам*.

Додавання слів відбувається як з лексичних, так і з граматичних причин. Така необхідність виникає з причин забезпечення адекватного і еквівалентного перекладу. Часто ці додаткові слова є необхідними сполучними ланками в українській мові [33, с. 12].

Despite extensive documentation of this program, the Russian Federation has not fully acknowledged the former Soviet Union BW (biological weapon) program.

Незважаючи на розширену документацію цієї програми, Російська Федерація не повністю визнала програму з використання біологічної зброї колишнього Радянського Союзу.

Тут, додавання слів відбулося за рахунок смислового розвитку контексту речення, додавши слово "використання".

При застосуванні трансформації вилучення забираємо лише повнозначні слова. Специфіка синтаксичних зв'язків в англійській мови

інколи вимагає надмірного вживання дієслів, які виражають почуття, сприймання і висловлювання [40, с. 115].

*The Federal regulatory **approval** processes **for** energy infrastructure.*

*Процедури **погодження** Федеральним контрольним органом енергетичних об'єктів інфраструктури.* У даному випадку прийменник "for" неважливо.

Перестановка як вид синтаксичної перекладацької трансформації – це заміна розташування мовних одиниць у тексті перекладу в порівнянні з текстом оригіналу.

Перестановці піддаються зазвичай слова, словосполучення, іменникові сполучення, частини складного речення, а також самостійні речення в тексті [19, с. 92].

*Iran is pursuing nuclear and **missile delivery technologies** despite repeated United Nations Security Council resolutions.*

*Іран продовжує застосувати **спроби постачання ядерного озброєння та ракет**, незважаючи на неодноразові резолюції Ради Безпеки ООН.*

У цьому випадку перестановка відбувається у зв'язку з синтаксичними відмінностями будови речення у мові оригіналу та мові перекладу. Наприклад, *missile delivery technologies* – спроби постачання ракет, тут ми спостерігаємо кластер з 3 компонентів.

Активізація міжнародної військової співпраці зумовила значне зростання кількості перекладів військових текстів. Військові аббревіатури є невід'ємною частиною будь-якого військового тексту, проте особливості їх перекладу і досі недостатньо досліджені та потребують подальшого опрацювання [38, с. 45]. Зазначені чинники визначають актуальність дослідження проблем перекладу багатолітерних військових аббревіатур, які є скороченими формами багатокомпонентних військових термінів. Проблеми скорочення багатокомпонентних термінів як мовного феномена привертають увагу лінгвістів. Вони розглядаються в численних статтях та роботах українських та іноземних авторів.

Чимало дослідників відстоює думку, що мислення або мовлення має універсальний характер, що теоретично уможлиблює будь-який переклад. Переклад – це потенційний набір категорій думки (здатність класифікувати та абстрагувати, здатність оперувати у ситуаціях, здатність відтворювати деталі). Мова і переклад впливає на спосіб сприйняття простору, часу, об'єктів, кольорів, форм і подій. Моделювання процесу перекладу, особливо військового, узагальнення його емпіричних досліджень необхідні для розуміння тих процесів, які відбуваються у свідомості, отже для формування уявлень про методи перекладу [41, с. 112].

В більшості джерел ЗМІ найчастіше використовуються аббревіатури у назвах військово-політичних організацій та підрозділів, назвах зброї та військового гумору. Ми проаналізували газети і журнали "Foreign Affairs", "Military review", "The Independent", "Reuters" і вибрали 120 прикладів (додаток А):

JFO (Joint Forces Operation) – ООС (Операція об'єднаних сил).

Joint Forces Operation informs: Minus one Russian SU-34 fighter-bomber has just been shot down by a Joint forces air defense unit near the town of Volnovakha [59]. Про це інформує Операція об'єднаних сил:

Мінус один російський винищувач-бомбардувальник СУ-34 щойно був збитий підрозділом протиповітряної оборони Об'єднаних сил поблизу міста Волноваха.

У реченні використано переклад відповідною формою.

ICAO (International Civil Aviation Organization) – ІКАО або Міжнародна організація цивільної авіації).

The ICAO can provide statistical data about the air transport industry including traffic, passenger and fleet information [54].

ІКАО може надати статистичні дані про галузь повітряного транспорту, включаючи інформацію про перевезення, пасажирів і флот.

У реченні використано транскодування та переклад повною формою.

SEATO (South East Asia Treaty Organization) – СЕАТО (Організація країн південно-східної Азії).

Most of the SEATO member states were countries located elsewhere but with an interest in the region or the organization [51].

Більшість країн-членів СЕАТО – це країни, розташовані в інших регіонах, але зацікавлені в регіоні чи організації.

Тут використано прийом транскодування.

AAF (Air Assault Forces) – ДШВ (Десантно-штурмові війська).

The air assault forces are in constant combat readiness and are the high mobility branch of forces [58, с. 128].

Десантно-штурмові війська перебувають у постійній бойовій готовності і є високомобільним родом військ.

У реченні застосовано переклад повною формою з використанням українського еквіваленту та синонімічною заміною *air*-десант.

PLA (People's Liberation Army) – Народно-визвольна армія Китаю (НВАК).

During the last twenty-five years, the People's Liberation Army (PLA) invested deeply in modern information and weapons technology, training, education, and organization, attempting to bring its land, air, maritime, cyber, and space capabilities to parity with the United States [54, с. 135].

Протягом останніх двадцяти п'яти років Народно-визвольна армія Китаю (НВАК) інвестувала значні кошти в сучасні інформаційні та збройні технології, підготовку, освіту і організацію, намагаючись вивести свої наземні, повітряні, морські, кібернетичні і космічні можливості на паритетний рівень зі Сполученими Штатами.

У реченні застосовано еквівалентний переклад та українське скорочення.

ANZAC(Australian and New Zealand Army Corps) – АНЗАК (корпус австралійських та новозеландських сил).

More than 100 people commemorated ANZAC day at the World War II cemetery in the area of the buffer zone known as “Wayne’s Keep” in the early morning of 25 April [46, с. 65].

Більше 100 чоловік вшанували День пам'яті вояків "АНЗАКУ" – корпусу австралійських та новозеландських сил (Australian and New Zealand Army Corps / ANZAC), вранці 25 квітня на кладовищі загиблих у Другій світовій війні воїнів, яке розташоване у районі буферної зони і відоме як "Вейнс Кін" ("Wayne's Keep").

У реченні використано прийом транскодування та переклад повною формою.

IUPAC (International Union of Pure and Applied Chemistry) – ІЮПАК (Міжнародний союз теоретичної і прикладної хімії).

IUPAC was established in 1919 as the successor of the International Congress of Applied Chemistry for the advancement of chemistry [42, с. 76].

Міжнародний союз теоретичної і прикладної хімії було створено у 1919 році як правонаступник Міжнародного конгресу прикладної хімії з метою розвитку хімії.

У реченні вжито прийом транскодування та переклад відповідною формою.

CNSDU (National Security and Defense Council of Ukraine) – РНБО (Рада національної безпеки і оборони України).

*President Volodymyr Zelenskyi enacted the decision of the **National Security and Defense Council of Ukraine** to impose and amend personal sanctions against 185 individuals and 181 companies [59, с. 70].*

*Президент Володимир Зеленський увів у дію рішення **Ради національної безпеки і оборони України** про застосування та внесення змін до персональних санкцій проти 185 фізичних осіб і 181 компанії.*

У перекладі застосовано прийом транскодування та переклад відповідним еквівалентом.

LOFT (Line Oriented Flight Training) – лінійно-орієнтована льотна підготовка (ЛОФТ).

*No matter how effective the classroom curriculum, interpersonal drills, **LOFT (Line Oriented Flight Training)** exercises, and feedback techniques are, a single exposure during the multi-crew co-operation course for the initial issue of a multipilot airplane type rating will be insufficient [53, с. 86].*

*Немає значення, наскільки ефективними є теоретичний курс навчання, міжособові тренування, вправи з **ЛОФТ(лінійно-орієнтованої льотної підготовки)**, а також методи зворотного зв'язку, лише проходження під час курсу взаємодії багаточленного екіпажу для початкової видачі кваліфікаційної відмітки типу багатопілотного літака є недостатнім.*

У перекладі речення застосовано прийом транскодування та переклад відповідною формою.

CAT (Caterpillar) – Катерпіллар (американська компанія, що виробляє шляхобудівні машини та дизельні двигуни).

*In 2018, **Caterpillar** was ranked number 73 on the Fortune 500 list and number 265 on the Global Fortune 500 list [51].*

*У 2018 році компанія **Катерпіллар (американська компанія, що виробляє шляхобудівні машини та дизельні двигуни)** посіла 73 місце у списку Fortune 500 та 265 місце у списку Global Fortune 500.*

У перекладі речення використано прийом експлікації.

MEDEVAC (Medical Evacuation) – МЕДЕВАК (медична евакуація).

*When you see your first **MEDEVAC**, you realize war is not a glorious thing. Коли ти бачиш свою першу **медичну евакуацію**, то розумієш, що війна - справа не з приємних [44, с. 43] .*

Тут використано транскодування та переклад повною формою.

SAGE (semi-automatic ground environment) – СЕЙДЖ (наземна напіваавтоматизована система управління).

SAGE became operational in the late 1950s and early 1960s at a combined cost of billions of dollars [4, с. 89].

СЕЙДЖ була введена в експлуатацію наприкінці 1950-х - на початку 1960-х років і коштувала мільярди доларів.

Тут використано прийом транскодування та описовий переклад.

EDA (the European Defense Agency) – ЄОА (Європейське оборонне агентство).

The European Defense Agency (EDA) was established in July 2004 to support Member States (except for Denmark) to develop their military resources[40].

Європейське оборонне агентство (ЄОА) було створено в липні 2004 року з метою підтримки держав-членів (за винятком Данії) у розвитку їхніх військових ресурсів.

У реченні вжито переклад українським еквівалентом та повний переклад.

MAP (Membership Action Plan) – ПДЧ (Плану дій щодо членства).

By summer 2006, NATO had concluded that Ukraine's MOD (Ministry of Defense) and Armed Forces had already satisfied the criteria for MAP (Membership Action Plan).

До літа 2006 року НАТО дійшло висновку, що Міністерство оборони та Збройні сили України вже відповідають критеріям ПДЧ (Плану дій щодо членства) [39, с. 67].

У перекладі речення вжито прийом калькування.

EAPC (Euro-Atlantic Partnership Council) – РСАП (Рада євроатлантичного партнерства).

The tools of such cooperation include the Euro-Atlantic Partnership Council (EAPC), Partnership for Peace (PfP) and the Mediterranean Dialogue [49, p. 47].

Інструментами такої співпраці є **Рада євроатлантичного партнерства (РЄАП)**, програми “ Партнерство заради миру ” (ПЗМ): *Середземноморський діалог ”*.

Застосовуємо прийом калькування та перестановка.

EUROCONTROL (European Organization for the Safety of Air Navigation)
– **ЄВРОКОНТРОЛЬ** (Європейська організація з безпеки авіації).

These include the United Nations, the European Union, the Organization for Security and Co-operation in Europe, as well as other institutions such as EUROCONTROL and the International Committee of the Red Cross [52, с. 75].

Це такі структури, як *Організація Об'єднаних Націй, Європейський союз, Організація з безпеки та співробітництва в Європі, а також інші установи, такі як ЄВРОКОНТРОЛЬ та Міжнародний комітет Червоного хреста.*

У реченні вжито переклад за допомогою транскодування.

Modified Table of Organization and Equipment (MTOE) – *Модифікована таблиця військової організації та бойового оснащення.*

The MTOE is an authorization document for personnel and equipment, establishing requirements given a specific doctrinal mission[59, с. 83].

MTOE – це дозвільний документ для особового складу і техніки, що встановлює вимоги з урахуванням конкретної доктринальної місії.

У реченні застосовуємо переклад за допомогою додавання.

Post Exchange system (PX) – *система обміну поштою.*

The Army had previously added morale programs such as the Post Exchange (PX) system, recreation centers, and gyms in 1903[55, с. 92].

У 1903 році армія додала такі моральні програми, як **система обміну поштою (PX)**, центри відпочинку та спортзали.

У тексті є пояснення, тому застосовуємо переклад відповідним еквівалентом.

ONI (Office of Naval Intelligence) – розвідувальне управління ВМС.

Office of Naval Intelligence was concerned about the potential for Italian and German agents to infiltrate the country through its ports.

Управління військово-морської розвідки було занепокоєне тим, що італійські та німецькі агенти могли проникнути в країну через її порти[43].
Застосовуємо прийом експлікації, оскільки термін маловідомий.

Center for Army Leadership Annual Survey of Army Leadership (CASAL).
Щорічне опитування Центру армійського лідерства щодо армійського лідерства.

There are only so many hours in the day, and the CASAL shows that in the face of workplace requirements, mentorship is consistently deprioritized[58, с. 96].

У добі не так багато годин, і CASAL показує, що перед обличчям вимог на робочому місці наставництво постійно втрачає свої пріоритети.

У реченні вжито синтаксичний прийом перекладу.

BWC (Biological Weapons Convention) – КЗБЗ (Конвенція про заборону біологічної зброї).

A “biological taboo” resulting from decades of arms control discussions has held, despite the lack of a verification regime behind the Biological Weapons Convention (BWC) [42, с. 109].

"Біологічне табу", що стало результатом десятиліть дискусій про контроль над озброєннями, зберігається, незважаючи на відсутність режиму перевірки за *Конвенцією про заборону біологічної зброї (КЗБЗ)*.

У перекладі речення застосовано прийом додавання та перестановка.

Department of Peace Operations (DPO) – Департамент миротворчих операцій (ДМО).

In addition, the UN Department of Peace Operations (DPO) emphasizes that protection of civilians has become the most common standard for assessing the performance of UN peacekeeping [42, с. 73].

Крім того, Департамент миротворчих операцій (ДМО) ООН

підкреслює, що захист цивільного населення став найпоширенішим стандартом оцінки ефективності миротворчої діяльності ООН.

У реченні застосовано прийом транскодування та переклад відповідним еквівалентом.

DIA (Defense Intelligence Agency's) – Розвідувальне управління Міністерства оборони США.

*The U.S. Defense Intelligence Agency's (DIA) military capabilities framework uses a more comprehensive set of variables than the U.S. Army. Система оцінки військових спроможностей **Розвідувального управління Міністерства оборони США (DIA)** використовує більш повний набір змінних, ніж армія США[61].*

У реченні використано переклад відповідним еквівалентом.

UMT (Universal military training) – загальна військова підготовка (ЗВП).

*Initially authorized for two years, Congress intended this post-World War II draft to be a stop-gap measure in anticipation of passing legislation for **universal military training (UMT)**. Спочатку Конгрес затвердив цей проект після Другої світової війни терміном на два роки як тимчасовий захід в очікуванні прийняття закону про загальну військова підготовку (ЗВП)[43, с. 79].*

У реченні вжито переклад відповідним еквівалентом.

AVF (all volunteer force) – закон про створення добровольчих сил.

*In 1971, Nixon signed legislation establishing the **AVF (all volunteer force)** [59, с. 180].*

У 1971 році Ніксон підписав закон про створення добровольчих сил.

У реченні застосовано прийом експлікації.

D-Day – День "Д" (день початку вторгнення).

*The **D-Day** landings began on 6 June 1944, when Allied forces invaded Normandy[42, с. 97].*

*Висадка в **День "Д"** (день початку вторгнення) почалася 6 червня 1944 року, коли війська союзників вторглися в Нормандію.*

У реченні застосовано прийом експлікації.

SEATO (South-East Asia Treaty Organization) – Організація Договору про Південно-Східну Азію (СЕАТО).

A SEATO (South-East Asia Treaty Organization) military adviser was invited by the War Minister of a SEATO satellite country to see a display of New Look Uniforms for the country's Armed Forces, newly formed on American Military assistance money[53].

Військовий радник SEATO (Організація Договору про Південно-Східну Азію) був запрошений військовим міністром країни-сателіта SEATO на виставку форми нового зразка для збройних сил країни, нещодавно сформованих за кошти американської військової допомоги.

У реченні застосовано прийом транскодування та повний переклад.

MCAT (Maneuver company advisor team) – група радників маневреної роти.

The maneuver company advisor team (MCAT) partners with the battalion headquarters, providing support and enabling its functions from the partner unit headquarters[64].

Група радників маневреної роти (MCAT) співпрацює зі штабом батальйону, надаючи підтримку та забезпечуючи виконання своїх функцій зі штабу підрозділу-партнера.

У реченні вжито переклад відповідним еквівалентом.

SODCIT (Strategic Operation for the Destruction of Critically Important Targets) – стратегічна операція зі знищення критично важливих об'єктів.

Instead, for the deep operation, the concept of SODCIT (Strategic Operation for the Destruction of Critically Important Targets) is applied in planning: the strategic operations to destroy critically important targets. Натомість для глибокої операції при плануванні застосовується концепція SODCIT (Strategic Operation for the Destruction of Critically Important Targets) – стратегічна операція зі знищення критично важливих об'єктів [49, с. 67].

У реченні вжито прийом калькування.

SALT (Strategic Arms Limitation Talks) – СОЛІТ (договір про обмеження стратегічного озброєння).

*Johnson therefore called for **strategic arms limitations talks (SALT)**, and in 1967, he and Soviet Premier Alexei Kosygin met at Glassboro State College in New Jersey [59, с. 78].*

*Тому Джонсон закликав до **переговорів про обмеження стратегічних озброєнь (ОСО)**, і в 1967 році він і прем'єр-міністр СРСР Олексій Косигін зустрілися в державному коледжі Гласборо в Нью-Джерсі.*

У реченні вжито прийом транскодування та додавання.

Islamic State (as ISIS) – Ісламська держава (ІДІЛ).

*It was the first time I had been inside a post since serving in the United Kingdom's armed forces during its campaign against the **Islamic State (also known as ISIS)** in northern Iraq seven years earlier.*

*Я вперше опинився на посту після служби у збройних силах Великої Британії під час їхньої кампанії проти **Ісламської держави (також відомої як ІДІЛ)** на півночі Іраку сім років тому[44, с. 79].*

У реченні застосована така перекладацька трансформація, як модуляція.

FATF (the Financial Action Task Force) – Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмивання грошей та фінансування тероризму.

*The **FATF Recommendations** set out a comprehensive and consistent framework of measures which countries should implement in order to combat money laundering and terrorist financing, as well as the financing of proliferation of weapons of mass destruction [53].*

*Рекомендації **FATF (групи з розробки фінансових заходів з відмивання грошей та фінансування тероризму)** встановлюють всеосяжну та послідовну систему заходів, які країни повинні впроваджувати для боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму, а також фінансуванням розповсюдження зброї масового знищення.*

У реченні застосовано прийом експлікації відповідно до функції і контексту.

TF (Task Force) – оперативно-тактична група.

The TF (task force) has identified empty commercial property in addition to empty homes that could be used to provide homes for people [59, с. 87].

Оперативно-тактична група виявила порожні комерційні об'єкти, а також порожні будинки, які можна було б використати для надання житла людям.

У реченні застосовано прийом експлікації.

AMC (Air Mobility Command) – Транспортне командування повітряних сил США.

Air Mobility Command (AMC) also has the mission of establishing bare air bases in contingencies [55].

Транспортне командування повітряних сил США також має місію створення баз у відкритому повітрі в надзвичайних ситуаціях.

У реченні застосовано прийом додавання.

Отже, аналізуючи вищевказані статті, ми знайшли приклади використання таких граматичних трансформацій: транспозиція (перестановка), додавання, вилучення, зовнішнє і внутрішнє членування, інтеграція та основних лексичних трансформацій: генералізація, конкретизація, дослівний переклад, модуляція (смісловий розвиток), антонімічний переклад, експлікація (описовий переклад), транслітерація.

2.3. Прийоми перекладу абревіатур у назвах видів озброєння

Безперервний розвиток збройних сил є причиною постійної зміни складу військової лексики, вмирання тих чи інших слів, народження нових, зміна значень термінів. Проаналізувавши такі військові газети і журнали, як "Foreign Affairs", "Military Review" (№11-12), "Forbes", "New York Times", "Defense Daily" та сайт новин BBC, ми дійшли висновку, що найчастіше абревіатури зустрічаються у назвах зброї:

ICBM (Intercontinental ballistic missile) – МБР (міжконтинентальна балістична ракета).

Intercontinental Ballistic Missiles (ICBMs) were first deployed by the United States in 1959 and continue to be a critical weapon in the American nuclear arsenal today [59, с. 85].

Міжконтинентальні балістичні ракети (МБР) були вперше розгорнуті Сполученими Штатами в 1959 році і сьогодні залишаються найважливішою зброєю в американському ядерному арсеналі.

У реченні застосовано переклад відповідним еквівалентом, оскільки абревіатура існуюча.

FGM-148 Javelin("fire-and-forget" anti-Tank Guided Missile) – FGM-148 «Джавелін» тактичний ракетний комплекс.

Currently the FGM-148 Javelin is one of the most advanced man-portable anti-tank guide missile system in the world [46, с. 75].

На сьогоднішній день FGM-148 "Джавелін" є одним з найсучасніших переносних протитанкових керованих ракетних комплексів у світі.

У реченні застосовано прийом транскодування.

MBT (Main battle tank) – ОБТ(основний бойовий танк).

A main battle tank (MBT), also known as a battle tank or universal tank, is a tank that fills the role of armor-protected direct fire and maneuver in many modern armies[43, с. 36].

Основний бойовий танк (МВТ), також відомий як бойовий танк або універсальний танк, це танк, який заповнює роль прямого вогню та маневру, захищених від зброї у багатьох сучасних арміях.

У реченні застосовано прийом транскодування.

HIMARS (High Mobility Artillery Rocket System) – Хаймарс(високомобільна ракетна артилерійська система).

*In one instance, Ukrainian commanders called in a strike by **HIMARS** guided rockets; they are usually used on stationary targets like ammunition depots or barracks, but also proved effective against a stationary tank column [63].*

*В одному випадку українське командування завдало удару керованими ракетами **HIMARS (Хаймарс)**; вони зазвичай використовуються по стаціонарних цілях, таких як склади боєприпасів або казарми, але також виявилися ефективними проти нерухомої танкової колони.*

У реченні вжито прийом генералізації.

APC (Armored personnel carrier) – БТР (бронетранспортер).

*For seven minutes, the tanks and **armored personnel carriers (APC)** bombarded the engineers with fire [58].*

*Протягом семи хвилин танки та **бронетранспортери (БТР)** обстрілювали інженерів.*

У реченні застосовано еквівалентний переклад, оскільки українська аббревіатура APC–БТР.

Iskander-M/S–300 – балістичні ракети типу "Іскандер-М"/С-300.

*In southern Ukraine, Zaporizhzhia was attacked by a number of **Iskander-M / S – 300** ballistic missiles.*

*Крім того, уночі росіяни завдали удару балістикою по Запоріжжю – ракетами **"Іскандер-М"/С-300** [50].*

У реченні застосовано прийом конкретизації.

UAV (unmanned aerial vehicle) – БПЛА(безпілотний літальний апарат).

UAVs of various types are integral parts of the United States airpower arsenal.

БПЛА(безпілотні літальні апарати)різних типів є невід'ємною частиною арсеналу військово-повітряних сил США [44, с. 80].

У реченні застосовано прийом транскодування та переклад відповідним еквівалентом.

ATGM (anti-tank guided missile) – Протитанковий ракетний комплекс (ПТРК).

An ATGM can also be used against fortified positions or low-speed aircraft [61].

ПТРК також можна використовувати проти укріплених позицій або низькошвидкісних літаків.

Оскільки абрєвіатура відома, у реченні вжито переклад відповідним еквівалентом.

NOD (night observation device) – ПНБ (прилад нічного бачення).

NOD (Night Observation Device) refers to electro-optical device that is used to detect visible and infrared energy and provide a visible image [54].

ПНБ (прилад нічного бачення) - це електрооптичний пристрій, який використовується для виявлення видимої та інфрачервоної енергії та отримання видимого зображення.

У реченні вжито повний переклад, оскільки абрєвіатура відома в Україні.

Stugna-P anti-tank guided missile – протитанковий ракетний комплекс "Стугна-П".

*Anti-tank teams hiding in tree lines along the fields, and armed with American infrared-guided Javelins and Ukrainian laser-guided **Stugna-P** missiles, powered up their weapons[63].*

Протитанкові команди, що ховалися в лісосмугах уздовж полів, озброєні американськими "Джавелінами" з інфрачервоним наведенням та українськими ракетами "Стугна-П" з лазерним наведенням, зарядили свою зброю.

У реченні використано прийом генералізації.

MIG-31 – літак МіГ-31.

*Like that of its MiG-25 predecessor, the introduction of the **MiG-31** was surrounded by early speculation and misinformation concerning its design and abilities [57].*

*Як і у випадку з його попередником МіГ-25, впровадження **МіГ-31** супроводжувалося ранніми розмовами та дезінформацією щодо його конструкції та можливостей.*

У реченні вжито прийом транскодування.

SUW-N – ракета "корабель-підводний човен" (англ. "Naval Surface-to Underwater Missiles").

*The RPK-1 Vikhr NATO reporting name **SUW-N-1** (Russian: РПК-1 "Вихрь" – meaning Whirlwind) was a Soviet nuclear anti submarine missile system[46, с. 76].*

*РПК-1 "Вихор", кодова назва НАТО **SUW-N-1** (рос. РПК-1 "Вихрь" – "Вихрь") – радянський ядерний протичовновий ракетний комплекс. FRAS-1 – код НАТО для самого ракетного боезаряду.*

У реченні вжито прийом експлікації.

ATACMS (Army Tactical Missile System) – Атакмс (армійська тактична ракетна система).

*Either strategy requires greater numbers of sophisticated missiles, including U.S.-made **Army Tactical Missile System (ATACMS)** missiles and German **Taurus** rockets [59, с. 72].*

*Будь-яка з цих стратегій вимагає більшої кількості сучасних ракет, в тому числі американських ракет **армійської тактичної ракетної системи (Атакмс)** і німецьких ракет "Таурус."*

У реченні вжито прийом транскодування та у перекладі повної назви заміна.

AWACS (Airborne Early Warning and Control System) – АВАКС (авіаційна система раннього попередження та управління).

NATO itself owns and operates a fleet of 14 Boeing E-3A Airborne

Warning and Control System (AWACS) aircraft that are fully capable of monitoring Ukrainian airspace from outside the country [53].

Сама НАТО володіє і експлуатує парк з 14 літаків Boeing E-3A **Повітряної системи попередження і управління (АВАКС)**, які повністю здатні здійснювати моніторинг повітряного простору України з-за меж країни.

У реченні використано прийом транскодування та переклад відповідним еквівалентом.

APHAZ (aircraft proximity hazards assessment panel) – АФАЗ (прилади оцінки можливого ризику).

One should note that the APHAZ reporting rate seemed to increase significantly after the introduction of Safety Monitoring Function[52, с. 78].

Слід зазначити, що рівень повідомлень про АФАЗ значно зріс після запровадження функції моніторингу безпеки.

У реченні застосовано переклад відповідним еквівалентом.

NADGE (NATO Air Defense Ground Environment) – система ППО НАТО "Нейдж".

Linked to existing national radar sites the coordinated system was called the *NATO Air Defense Ground Environment (NADGE)*[42, с. 63].

Пов'язана з існуючими національними радіолокаційними станціями система координат отримала назву **системи протиповітряної оборони НАТО (NADGE)**.

У реченні застосовано прийом транскодування та повний переклад з перестановкою та додаванням.

FORTTRAN (formula translation) – мова програмування високого рівня з транслятором "Фортран".

*If you thought **FORTTRAN** and Cold War-era assembly language programming is pointless and purely for old-timers, guess again. NASA has found an engineer comfortable with the software to keep its old space-race-age systems ticking over [45, с. 57].*

*Якщо ви думали, що програмування на **Фортран** та асемблері часів холодної війни є безглуздом і суто для старожилів, подумайте ще раз. NASA знайшло інженера, який добре володіє програмним забезпеченням, щоб підтримувати роботу старих космічних систем.*

У реченні застосовано прийом експлікації.

CLP (Cleaner, lubricant, preservative) – "мастило для консервації".

CLP cleans burnt powder residue and other fouling materials from the gun's bore, moving parts, and exterior [44, с. 69].

CLP (мастило для консервації) очищає ствол, рухомі частини та зовнішню поверхню рушниці від залишків згорілого пороху та інших забруднень.

У реченні застосовано прийом експлікації.

SA-N – ракета класу "корабель-повітря" (англ. "Naval Surface-to-Air Missiles").

The SA-N-1 was a similar naval missile[42, с. 75]. SA-N-1 була аналогічною морською ракетою класу "корабель-повітря".

У реченні застосовано прийом транскодування.

PrSM (Precision Strike Missile) – високоточна ударна ракета.

The Army will consider increasing the maximum range for its future Precision Strike Missile (PrSM) from 499 to potentially 800 kilometers. [46]

Армія розгляне можливість збільшення максимальної дальності польоту своєї майбутньої високоточної ударної ракети (PrSM) з 499 до потенційно 800 кілометрів.

У реченні вжито прийом транскодування.

Chemical, biological, radiological, and nuclear (CBRN) defense – захист від хімічної, біологічної та ядерної зброї.

WMD (Weapon of mass destruction) – ЗМЗ (зброя масового знищення).

In that light, the Department of Defense has a counter-weapons of mass destruction (WMD) strategy and chemical, biological, radiological, and nuclear

(CBRN) defense concept to guide its efforts to prevent, protect against, and respond to adversaries using biological weapons[41, с. 123].

У зв'язку з цим Міністерство оборони США має стратегію **протидії зброї масового знищення (ЗМЗ)** і концепцію захисту від **хімічної, біологічної, радіологічної та ядерної зброї (ХБРЯ)**, які спрямовують його зусилля на запобігання, захист і реагування на випадки застосування противником біологічної зброї.

У реченні застосовано прийом транскодування.

AWSM (Acoustic Warfare Support Measures) – дії, спрямовані на пошук, перехоплення, знайдення, запис і аналіз випромінюваної у воду акустичної енергії з метою обману або придушення ворога.

*The use of **acoustic warfare support measures (AWSM)** involves no intentional underwater acoustic emission and is generally not detectable by the enemy* [47].

Використання заходів підтримки акустичної боротьби (AWSM) не передбачає навмисного підводного акустичного випромінювання і, як правило, не виявляється противником.

У реченні застосовується перестановка.

AFLE (Air Force Liaison Element) – Елемент зв'язку Військово-повітряних сил.

*The **AFLE** can be tailored to perform a variety of missions and management functions to match the contingency or operation* [48].

*Елемент зв'язку **Військово-повітряних сил** може бути пристосований для виконання різноманітних завдань і функцій управління відповідно до конкретної ситуації або операції.*

У реченні застосовано переклад відповідною формою.

ADANS (Air Mobility Command Deployment Analysis System) – Система аналізу розгортання командування повітряної мобільності.

***ADANS** receives input in the form of movement requirements and air refueling requests* [48].

Система аналізу розгортання командування повітряної мобільності (ADANS) отримує вхідні дані у вигляді вимог до перевезень і запитів на дозаправку в повітрі.

У реченні вжито прийом транскодування та переклад повною формою.

Electromagnetic emission control (EMCON) – контроль електромагнітних випромінювань.

A second welcome addition to the new field manual is the necessity of electromagnetic emission control (EMCON) [44, с. 80].

Другим бажаним доповненням до нового польового посібника є необхідність контролю електромагнітних випромінювань (EMCON).

У реченні застосовано переклад відповідною формою.

SIGINT (signals intelligence) – розвідка радіоелектронних сигналів.

The most effective means of evading SIGINT (signals intelligence) detection, simply not emitting during periods of acute threat, will require a fundamental reorientation of command as currently practiced [59, с. 88].

Найефективніший спосіб ухилитися від виявлення SIGINT (розвідка радіоелектронних сигналів) – просто не випромінювати в періоди гострої загрози - вимагатиме фундаментальної переорієнтації командування, як це практикується зараз.

У реченні застосовано прийом транскодування.

RADAR – (Radio detection and ranging) – радар (радіолокаційна установка).

RADAR was one of the most important inventions of the twentieth century[52].

РАДАР був одним з найважливіших винаходів двадцятого століття.

У реченні застосовано прийом транскодування.

MIJI (measoring, interference, jamming, and intrusion) – комплексні радіоелектронні перешкоди "Міджі".

Military forces around the world use technologies such as MIJI to gain tactical advantages against their adversaries [43, с. 97].

Збройні сили по всьому світу використовують такі технології, як «Міджі» для отримання тактичних переваг над своїми супротивниками.

У реченні застосовано прийом транскодування та додавання слів.

SAW (Squad Automatic Weapon) – автоматична зброя відділення.

The SAW forms the basis of firepower for the fire team [58].

Автоматична зброя відділення (SAW) є основою вогневої потужності вогневої групи.

У реченні застосована перестановка.

Отже, при перекладі абревіатур у назвах видів озброєння, ми використовували такі прийоми, як: транскодування, переклад відповідним еквівалентом, переклад повною формою скорочення, генералізація, конкретизація, перестановка, експлікація.

2.4. Переклад абревіатур у текстах військового гумору

Використання абревіатур у гумористичних текстах військової тематики, які часто зустрічаються в газетних і журнальних статтях, зумовлено описом життєвих ситуацій в армії, на службі, гумористичним або іронічним ставленням до вищих чинів в армії. В основному, абревіатури використовуються у гумористичних текстах у назвах військових організацій та військових звань. Деякі абревіатури ми наводили у підрозділі 2.3, але у гумористичних текстах вони вживаються в іншому контексті, часто для створення гри слів (PFC), нерідко разом з вульгарною лексикою.

PFC (Private First Class) – рядовий першого класу.

*"Got a new grade, John? " his buddy asked. "Yes, I'm a **PFC** now," was the proud reply. "Pushing for corporal, eh? " "Отримав нове звання, Джоне? " - запитав його приятель. "Так, я тепер **рядовий першого класу**", - гордо відповів той. "Домагаєшся капрала, так?"[32, с. 182].*

SEATO (South East Asia Treaty Organization) – СЕАТО (Організація договору країн південно-східної Азії).

*A **SEATO (South-East Asia Treaty Organization)** military adviser was invited by the War Minister of a SEATO satellite country to see a display of New Look Uniforms for the country's Armed Forces, newly formed on American military assistance money. "This OD color is for the land forces", was the explanation. "This Tan Green is for the Marines. This blue color is for the Air Force." And what is multicolored uniform for – checkered crimson yellow, white, black? " "Oh", it's for our intelligence service", was the proud reply. [32, с. 129].*

*Військовий радник (**СЕАТО**) був запрошений військовим міністром однієї з країн-союзників (СЕАТО) на виставку форми нового зразка для збройних сил країни, нещодавно сформованих за кошти американської військової допомоги. "Цей колір(хакі) призначений для сухопутних військ", - пояснили вони. "Цей темно-зелений - для морської піхоти. Синій колір - для*

повітряних сил". "А для чого різнокольорова форма - клітчаста, малиново-жовта, біла, чорна?" "О, це для нашої розвідки", - з гордістю відповіли вони.

MATS (Military Air Transportation Service) – Військово-повітряна транспортна служба.

A MATS cargo officer (Military Air Transportation Service) rang a number to announce the arrival of an air express shipment to a unit. He began the conversation with: "MATS calling sir. " "What? " was the reply? "MATS" "Please spell it, " was the request.

Офіцер MATS (Військово-повітряної транспортної служби) зателефонував за номером, щоб повідомити про прибуття повітряного експрес-вантажу до підрозділу. Він почав розмову зі слів "Сер, вас викликає MATS". "Що?" - почулося у відповідь. "MATC"; "Будь ласка, скажіть по літерах", - було прохання [32, с. 184].

Гра слів базується на омонімії назви військового підрозділу та можливого прізвища офіцера.

AWOL (Absent without leave) – самовільне залишення військової служби (дезертирство).

The slogan "Do it now"!, prominently displayed in a training outfit to raise efficiency standards, had remarkable results indeed. More than half of its personnel went AWOL next day.

Гасло "Зроби це зараз!", вивішене на тренувальному наряді з метою підвищення стандартів ефективності, справді дало чудові результати. Наступного дня більше половини особового складу пішли в дезертири [32, с. 22] .

A British soldier got an order to proceed to Manchester on an assignment. After he had been already listed as AWOL he appeared in Liverpool. When asked why he confused these cities he explained: "Don't you know English pronunciation tricks? " – We spell Manchester but pronounce Liverpool."

Британський солдат отримав наказ вирушити на завдання до Манчестера. Після того, як він вже був у списках дезертирів, він з'явився в

Ліверпулі. Коли його запитали, чому він переплутав ці міста, він пояснив: "Ви що, не знаєте хитрощів англійської вимови?" - "Ми пишемо Манчестер, а вимовляємо Ліверпуль" [32, с. 119].

KIA (Killed in Action) загиблий у бою.

SNAFU (Situation Normal: All Fucked Up) ситуація нормальна: гірше нікуди (розм.) It was a technical snafu.

*Jim Right, a war veteran, applied to the U.S. Defense Department for a disability pension. Defense Department for a disability pension. Soon he received the following reply: "According to data available on record you are listed as **KIA (killed in action)**. Therefore the application about a pension grant is to be submitted by your widow." Jim Right's predicament was made a still greater **SNAFU (Situation Normal: All Fucked Up)** by his being a convinced bachelor.*
*Джим Райт, ветеран війни, звернувся до Міністерства оборони США за пенсією по інвалідності. Міністерство оборони за пенсією по інвалідності. Незабаром він отримав наступну відповідь: "Згідно з наявними даними, ви значитесь як **KIA (killed in action - загиблий в бою)**. Тому заяву про призначення пенсії має подати ваша вдова". Скрутне **становище** Джима Прайта ще більше **погіршувалося** тим, що він був переконаним холостяком і не мав жодного стосунку до військової служби [32, с. 113].*

WAC (Women's Army Corps) – ВАК (жіночий корпус армії в США).

A girl wishing to enlist in the WAC as a radio operator was asked: "Do you know Morse? "

She replied: " No, but I'd like to meet him." [32, с. 129].

*Дівчину, яка хотіла вступити до **ВАК (жіночого корпусу армії в США)** радисткою, запитали: "Чи знаєш ти азбуку Морзе?".*

Вона відповіла: "Ні, але я хотіла б з цим автором познайомитися".

В оригіналі гра слів базується на метонімії і показує низький рівень освіти. У перекладі гумористичний ефект збережено.

MOBF—Mean Operations Between Failures (Середній час роботи між відмовами).

A retired naval officer kept a flag post in his garden. A sailor who happened to be in the neighborhood noticed the flag he did not recognize. "Whose flag is that?" he asked the old gentleman. "M.O.B.F" – snapped the ex-officer.

"What is that?" inquired the mystified seaman. "My Own Blasted Flag!" was the reply. [32, с. 182].

Морський офіцер у відставці тримав у своєму саду флашток. Моряк, який випадково опинився по сусідству, помітив прапор, якого не впізнав. "Чий це прапор?" - запитав він старого джентльмена. "М.В.К.П." – бовкнув колишній офіцер.

"Що це?" – запитав спантелчений моряк. "Мій власний клятий прапорець, яким я подавав сигнали під час служби на флоті!" – була відповідь.

У перекладі ми даємо дослівний переклад повної назви та відповідну англійську аббревіатуру, тим самим використовуючи гру слів.

Отже, в сучасних англійських та американських газетах і журналах, у статтях присвячених військовій тематиці нерідко можна зустріти жарти, анекдоти, що базуються на грі слів. Зокрема, в нашому дослідженні ми виявили, що у більшості випадків аббревіатури стосуються військових звань і назв військових підрозділів та військово-політичних організацій. У тих випадках, коли скорочення пов'язані з грою слів ми залишали англійську аббревіатуру, але давали переклад повної назви.

Висновки до Розділу 2

Основні семантичні типи військових аббревіатур в аналізованих статтях, американських та британських газетах і журналах належать до 3 типів: 1) назви видів зброї, 2) назви військових підрозділів та організацій, 3) військові звання. Серед аббревіатур найбільшу кількість становлять назви військових підрозділів американської та української армії (40%), друга за

кількістю назви видів зброї (30%). Найменшу кількість становлять назви військових звань, бо вони рідко зустрічаються (15%). В гумористичних текстах військової тематики переважають назви військових звань та організацій. В ЗМІ, зокрема американських і британських газетах нерідко зустрічаються анекдоти і військові тексти, в яких описано з різних боків аббревіатури. В основному ми вилучали англомовні аббревіатури і заміняли повним українським перекладом. У випадках гри слів ми знаходили відповідний український варіант. Серед структурних типів аббревіатур переважають ініціалізми (50%), акроніми (45%). У наведених статтях переважають багатокomпонентні терміни (3-4 літерні) (СОЛТ, ПТРК, МБР). Ми аналізували новітні види озброєння, які до 2022 року не були відомі в Україні і були відсутні в українській армії. Ці терміни складаються з 5-6 компонентів (Хаймарс, Атакмс). Крім того, ряд аббревіатур новітнього озброєння існують в українських реаліях і вже є на озброєнні в ЗСУ (БПЛА). Основними прийомами перекладу військових аббревіатур були: 1) транскодування, у випадку коли аналогічна аббревіатура існує в українських реаліях і відома українському читачу (СЕАТО); 2) транскодування та переклад повної назви у випадку, якщо така аббревіатура невідома в Україні або щойно з'явилась в українській армії (АНЗАК); 3) вилучення і використання описового перекладу, коли аббревіатура невідома, тому що пов'язана з підрозділами яких немає в українській армії (СОЛТ). 4) додавання (в перекладі повної назви), що пов'язане з нормами української мови (АМС). В перекладі анекдотів військової тематики ми використали транскодування і комплекс передачі гри слів. У перекладі аббревіатур назв військових звань ми вилучали назви військових звань, якщо вони відсутні у реаліях української армії. У випадку гри слів (Морзе, Матс) ми залишали англійську аббревіатуру і подавали повну назву.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

В першому розділі були досліджені типи і способи словотвору. Ми вказали засоби словотвору та лексичні одиниці, за допомогою яких цей процес відбувається. Одним із видів словотвору є скорочення. Розрізняють такі основні види скорочень: акроніми, ініціалізми та аббревіатури. Отже, аббревіатура в реальному житті – це інструмент для побудови слів і способів заощадити час при спілкуванні в Інтернет-просторі. Прискорення темпу життя, зміни в сферах політичного, наукового і культурного життя, посилений розвиток масової комунікації і збільшення потоку інформації – це все причини і виникнення розвитку аббревіатур. Нами було проаналізовано такі прийоми перекладу аббревіацій як транслітерація, транскодування, повне запозичення, калькування, експлікація. Їх застосування дозволяє правильно розшифровувати аббревіатури, які є запорукою адекватного перекладу ефективної міжкультурної комунікації. Вдало використовуючи ці прийоми, можна отримати в результаті адекватний переклад військових матеріалів, які мають велике значення для військового фахівця.

В другому розділі ми розглянули класифікацію за структурним критерієм та семантикою, практичне використання прийомів перекладу військових аббревіатур, проаналізували принципи перекладу аббревіатур у назвах військових (військово-політичних) організацій та підрозділів, назвах видів озброєння та текстах військового гумору. Серед основних семантичних типів військових аббревіатур в аналізованих статтях, американських та британських газетах і журналах ми можемо виокремити 3 типи: 1) назви видів зброї, 2) назви військових підрозділів та організацій, 3) військові звання. Основними прийомами перекладу військових аббревіатур були: 1) транскодування, у випадку коли аналогічна аббревіатура існує в українських реаліях і відома українському читачу (СЕАТО); 2) транскодування та переклад повної назви у випадку, якщо така аббревіатура невідома в Україні або щойно з'явилась в українській армії (АНЗАК); 3) вилучення і

використання описового перекладу, коли аббревіатура невідома, тому що пов'язана з підрозділами яких немає в українській армії (СОЛТ). 4) додавання (в перекладі повної назви), що пов'язане з нормами української мови (АМС). В гумористичних текстах військової тематики переважають назви військових звань та організацій. В ЗМІ, зокрема американських і британських газетах нерідко зустрічаються анекдоти і військові тексти, в яких описано з різних боків аббревіатури. В основному ми вилучали англомовні аббревіатури і заміняли повним українським перекладом. У випадках гри слів ми знаходили відповідний український варіант.

Перспективи подальших досліджень полягають у перекладі аббревіатур у назвах нових видів озброєнь, які отримає ЗСУ в майбутньому, а також у перекладі українських військових аббревіатур англійською мовою (АТГМ).

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балабін В.В., Лісовський В.М, Чернишов О.О. Підручник з основ військового перекладу (Англійська мова) / В.В. Балабін, В.М. Лісовський, О.О. Чернишов. Київ: Логос, 2008. 588 с.
2. Білан М.Б. Лексико-семантичні проблеми військового перекладу / М.Б. Білан. Київ: Логос, 2010. 239 с.
3. Бондаренко О. Особливості перекладу абревіатур, акронімів і скорочень. Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології. 2014. № 1. С. 76–83.
4. Борисов В.В. Абревіація та акроніми. Військові та науково-технічні скорочення в іноземних мовах / За ред. А.Д. Швейцера. Київ. 2004. С. 132-135.
5. Бородай Л.В., Ємець О.В. Збірник тез XIV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції за міжнародної участі, Хмельницький: Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2023. С. 8-10.
6. Верба Л.Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов / Л.Г. Верба. Вінниця : Нова книга, 2008. 248 с.
7. Голубовська І.О. Вступ до мовознавства: підручник [І.О. Голубовська, С.М. Лучканин, В.Ф. Чемес та ін.]; за ред. І.О. Голубовської. Київ : Академія, 2016. 320 с.
8. Гільченко Р. Англо-український навчальний словник авіаційних термінів. Київ. 2005. 220 с.
9. Гончаров Б.А. Теорія і практика перекладу. Республіканський міжвідомчий науковий збірник. / Б.А. Гончаров. Київ: Вища школа, 1991. 143 с.

10. Дейнека В. Типи аббревіатур та їх функціонування в терміносистемі митної справи. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. 2011. № 5. Ч. 2. С. 137–141.

11. Денисюк Л. Аббревіація сучасної англійської мови. Нова педагогічна думка. 2015. № 1. С. 63–65.

12. Єнікеєва С.М. Скорочення слова як механізм формотворення та словотворення в сучасній англійській мові / С.М. Єнікеєва // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. 2006. Вип. 27. С. 93–96.

13. Зацний Ю., Янков А. Інновації в словниковому складі англійської мови початку ХХІ ст. : англо-український словник. Вінниця : Нова книга, 2008. 360с.

14. Карабан В. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця : Нова книга, 2004. 576 с.

15. Кісіль С. Функції аббревіацій в сучасній англійській мові. Освіта, наука та виробництво: розвиток і перспективи : матеріали І Всеукраїнської науково-методичної конференції, м. Шостка, 21 квітня 2016 р. Суми : СумДУ, 2016. С. 76–77.

16. Ковтун О.В. Відтворення англомовної військової лексики українською мовою (на матеріалі документів НАТО) / О.В. Ковтун // Вісник Київського національного лінгвістичного університету. Серія: Філологія. 2014. Том 17. №2. С. 77–85. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknlu_fil_2014_17_2_12

17. Коптілов В. Теорія і практика перекладу. Київ: Юніверс, 2003. 280 с.

18. Корнева З., Глінка Н. Новітні аббревіатури та скорочення в англійських економічних текстах та їх переклад українською мовою. Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки. 2008. № 4. С. 308–312.

19. Корунець І.В. Теорія і практика перекладу (аспектний переклад). Вінниця: Нова книга, 2001. 446 с.

20. Кочерган М. Вступ до мовознавства : підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий центр «Академія», 2004. 368 с.

21. Кравець К.Ю. Англомовні аббревіатури в контексті євроінтеграції України та способи їх перекладу українською мовою. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. Філологічні науки. 2016. Вип.2. С.61-64. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDUF_2016_2_14 .

22. Лукіяничук Ю.О. Багатолітерні військові аббревіатури як скорочені форми багатокомпонентних військових термінів та їх переклад (з англійської мови на українську) [Електронний ресурс] / Ю.О. Лукіяничук // Одеський лінгвістичний вісник. 2017. Вип. 9(3). С. 83–85.

23. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Харків. 1993. 300 с.

24. Нікішина В. Особливості перекладу аббревіатур та інших скорочень. Лінгвістика. 2010. №10. С. 137– 138.

25. Ніколаєва Т.М. Перекладацькі аспекти сучасних англійських аббревіацій [Електронний ресурс] / Т.М. Ніколаєва // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. 2018. Вип. 37(3). С. 107–110.

26. Ніколенко А.Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика / А.Г. Ніколенко. Вінниця: Нова Книга, 2007. 528 с.

27. Основи перекладу: граматичні та лексичні аспекти [англійська мова] : навч. посібник / В. К. Шпак, Л.П. Дегтярьова, І.І. Могілей ; за ред. В.К. Шпак. Київ : Знання, 2007. 310 с.

28. Практикум перекладу. Англійська – українська : підручник/ Бідасюк Н.В., Боднар Р.В., Скиба К.М., Якимчук Ю.В., Олександренко К.В. Київ: Знання, 2011. 431 с.

29. Сітко А.В., Отрішко К.А. Способи перекладу військової термінології. Актуальні питання розвитку філологічних наук у 21 столітті. Одеса: Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2017. С. 89–94.

30. Струк І.В., Сітко А.В., Семинігівська Т.Г. Формування та переклад військової термінології/ І.В. Струк, А.В. Сітко, Т.Г. Семинігівська// Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, 2022. Том 33 (72). С. 29–33.

31. Стишов О.А. Нові аббревіатури в мові мас-медіа кінця ХХ століття. Мовознавство. 2001. № 1. С. 33–40.

32. Судзіловський Г.О. Humor in Uniform (військовий гумор)/ Книга для читання англійською мовою. Випуск 12. Укладач Судзіловський Г.О.: Київ, Військвидав, 1970. 343 с.

33. Теорія і практика перекладу Theory and Practice of Translation Навчальний посібник/ Скиба К.М., Долинський Є.В., Мацюк О.О., Бурковська Л.Д., Крамар В.Б., Ємець О.В. Хмельницький : ХНУ, 2014. 225 с.

34. Четверікова О.Р. Лінгвістичні та перекладацькі відмінності термінів і аббревіатур воєнної тематики (на матеріалі текстів англійського сайту "Military Daily News") [Електронний ресурс] / О.Р. Четверікова // Одеський лінгвістичний вісник. 2017. Вип. 9(3). С. 124–128.

35. Шаповалова А.П. Аббревіація і акронімія в лінгвістиці. Київ, Слово, 2003 р. С. 24–25.

36. Юндіна О.В. Теорія та практика військового перекладу в Україні / О.В. Юндіна // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Іноземна філологія. Київ, ВПЦ «Київський університет», 2007. С.42–44.

37. Яшнов П.А. Особливості перекладу аббревіатур. Київ. 2005 р. С. 80–82.

38. Boroday L.V. Translation of military abbreviations/ L.V.Boroday, O.V.Yemets // Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів: матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції / За ред. Куцої О.І. Тернопіль, ТНПУ, 2023. С.45–46.

39. Halliday M.A.K., Yallop C. Lexicology: A Short Introduction. – Continuum International Publishing Group, 2007. 117p.
40. JP 3-30 “Joint Air Operations”, 25 July 2019. 134 p.
41. Vlahov S., Florin S. Untranslatable in translation: Monograph. Kyiv: Higher School, 1986. 416p.

ПЕРЕЛІК ДОВІДКОВОЇ ЛІТЕРАТУРИ

42. Collins Dictionary. Oxford University press, 2006. 520 с.
43. Dictionary of Military and Associated Terms.
URL: <http://www.jcs.mil/Doctrine/DOD-Terminology/>
44. Longman Dictionary of English Language and Culture. Oxford University press, 1997. 1568 с.
45. Merriam Webster Dictionary. An Encyclopedia Britannica Company.
URL: <http://www.merriam-webster.com/>
46. Oxford Advanced Learner’s Dictionary. Oxford University press, 1994. 1440 с.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

47. AIR MOBILITY COMMAND. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.amc.af.mil/>
48. ADANS database specification. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.osti.gov/biblio/303939>
49. Almanac on Security sector governance in Ukraine 2010. Geneva: Geneva Centre for the Democratic Control of Armed Forces, 2010. 220 p. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.defensedaily.com/army-consider-pushing-precision-strike-missile-range-800-kilometers/army/>
50. BBC News. Welcome to BBC. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.bbc.com (дата звернення 20.06.2023).

51. Britannica. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://www.britannica.com/technology/antitank-guided-missile>
52. EUROCONTROL EXPERIMENTAL CENTRE. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://skybrary.aero/sites/default/files/bookshelf/33508.pdf>
53. Forbes Magazine. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://www.forbes.com/sites/craighooper/2023/12/14/back-ukraine-f-16-fighters-with-battle-data-from-nato-awacs-aircraft/?sh=6d0b214e476f>
54. Foreign Affairs. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://www.foreignaffairs.com/>
55. Foreign Policy. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://foreignpolicy.com/2023/12/06/turkey-nato-membership-alliance-russia-erdogan-sweden-syria/>
56. Leet. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/Leet> (last accessed: 17.03.2023).
57. Mikoyan MiG-31. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
https://en.wikipedia.org/wiki/Mikoyan_MiG-31
58. Military.Com. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://www.military.com/equipment/m249-squad-automatic-weapon>
59. Military Review. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://www.armyupress.army.mil/Military-Review/>
60. Numeronym. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Numeronym> (last accessed: 17.03.2023).
61. Reuters. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://www.reuters.com/world/us-sweden-sign-defence-cooperation-agreement-2023-12-06/>
62. The Independent. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/nato-attack-western-europe-poland-russia-b2458276.html>

63. The New York Times. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
<https://www.nytimes.com/2023/03/01/world/europe/ukraine-russia-tanks.html?auth=login-google1tap&login=google1tap>

64. Together for security: An introduction to NATO. [Electronic resource].
Mode of Access:
http://www.nato.int/ebookshop/introduction_to_nato/nato_security_en.pdf

65. Wiki Leaks. [Электронный ресурс]. Режим доступа:
[https://wikileaks.org/wiki/Acoustic_warfare_\(military\)](https://wikileaks.org/wiki/Acoustic_warfare_(military))

ДОДАТКИ

Додаток А

Словник-мінімум військових абревіатур

NMB (National Mediation Board) – Національна рада з посередництва

TACAN (tactical air navigation) – тактична навігаційна система „Такан”

ARAB (active radar augementer beacon) – маяк активного підсилювача-відповідача

Security Service of Ukraine (SSU) – Служба Безпеки України

FROG («Free Rocket Over Ground») – некерована тактична ракета

American M777 howitzer– американська гаубиця M777

USAID (United States Agency for International Development) – Агентство США з міжнародного розвитку

Unified Command Plan (UCP) – Об’єднаний план керівництва

Multinational force (MNF) – Багатонаціональні сили

Professional military education (PME) – Професійна військова освіта

Air National Guard (ANG) – національна гвардія військово-повітряних сил

Military Entrance Processing Station (MEPS) – пункт реєстрації осіб, що вступають на військову службу

HIPEG (High Performance External Gun) – швидкострільна авіаційна гармата

LAR (Side-Looking Airborne Radar) – авіаційний радар бічного огляду

CLGP (Cannon Launched Guided Projectile) – керований артилерійський снаряд

IRBM(intermediate range ballistic missile) – (балістична ракета середньої дальності)

Aviation liaison team (ALT) – група із забезпечення зв'язку авіації

INTERPOL (International Criminal Police Organization) – ІНТЕРПОЛ (Міжнародна організація кримінальної поліції)

Military Entrance Processing Station (MEPS) – пункт реєстрації осіб, що вступають на військову службу

TOC (Tactical Operation Center) – центр бойових операцій

UT (Underwater training) – підводний човен для навчальних цілей

High-speed antiradiation missile (HARM) швидкісна протирадіолокаційна ракета

CLGP (Cannon Launched Guided Projectile) – керований артилерійський снаряд

AFN (Air Force News) – інформаційне управління військово-повітряних сил

TOC (Tactical Operation Center) – центр бойових операцій

MIM-104 Patriot surface-to-air missile (SAM) system – ЗРК (зенітний ракетний комплекс) MIM-104 Петріот

SS – ракета «земля-земля» (англ. «Surface-to-Surface Missiles»)

Long barreled model (LBM) – модель з довгим стволом

RTS (rocket and technical support) – ракетно-технічне забезпечення (РТЗ)

Mi-8 MTV Helicopter – гвинтокрил Mi-8 МТВ

Mobile control point (MCP) – Рухомий пункт управління

Marine air-ground task force (MAGTF) – Повітряно-сухопутне угруповання морської піхоти

LAR (Side-Looking Airborne Radar) – авіаційний радар бічного огляду

ATLAS (air traffic land and air study) – центр підготовки пілотів до польотів в умовах активного повітряного руху

IFV (infantry fighting vehicle) – бойова машина піхоти (БМП)

NAA (North Atlantic Assembly) – Північноатлантична асамблея

NMCS (National Military Command System) – Національна система обміну інформацією військового характеру (інформація звітності, інформування та розвідки)

Mi-8 MTV Helicopter – гвинтокрил Mi-8 МТВ

WIDE (wide-angle infinity display equipment) – ширококутна система для надання візуальної інформації про повітряну обстановку, яка передається за допомогою ЕОМ, призначена для наземних тренажерів

JTS (Joint Training System) – Система об'єднаної підготовки

JCS (Joint Chiefs of Staff) – комітет начальників штабів